

Capítol 57

Narració de l'Esther

Quan el meu tutor va trucar a la porta de la meva habitació i em va dir que m'aixequés de seguida, era al llit ben adormida. Em vaig afanyar per anar a parlar amb ell i saber què havia passat; després d'un mot o dos de preparació, em digué que a casa de Sir Leicester Dedlock hi havia hagut un trasbals. Que la meva mare havia fugit, que a la porta hi havia una persona que disposava de plens poders per assegurar-li, si aconseguia trobar-la, que Sir Leicester la perdonava i li ofería la seva amorosa protecció, i que m'havia vingut a buscar perquè l'acompanyés, perquè confiava que les meves exhortacions la podrien convèncer si les seves fracassaven. Vaig copsar el pla una mica en general, però em trobava en un maremàgnum tal d'esverament, ànsia i angoixa que, malgrat tots els esforços que feia per controlar la meva agitació, tinc la impressió que no vaig recuperar la calma d'esperit fins passades unes quantes hores.

Però em vaig vestir i abrigar en un tres i no res, sense despertar la Charley ni ningú, i vaig baixar a reunir-me amb el Sr. Bucket, que era la persona a qui s'havia confiat el secret. El meu tutor m'ho va dir mentre m'acompanyava on ell era, i també em va explicar com se li havia acudit pensar en mi. El Sr. Bucket, que era al vestíbul, em va llegir en veu baixa, i gràcies a la llum de l'espelma del meu tutor, una carta que la meva mare havia deixat damunt la taula; i diria que no havien passat encara deu minuts des que m'havien despertat, que ja rodava a tota velocitat pels carrers asseguda al costat seu.

De manera força expeditiva, i tot i així respectuosa, em va explicar que en gran part tot depenia de si jo era capaç de contestar-li amb claredat unes quantes preguntes que em volia fer. Principalment es tractava de si tenia molt contacte amb la meva mare —a qui es referí sempre com a Lady Dedlock—, on i quan havia parlat amb ella per darrera vegada i com havia arribat el meu mocador en poder seu. Després d'haver-les-hi contestades satisfactòriament, em demanà que fes un esforç per esbrinar —em podia prendre temps per pensar-ho— si segons el meu parer hi havia alguna persona —no importava on— a qui ella es pogués sincerar en circumstàncies d'extrema gravetat. No se m'acudia ningú que no fos el meu tutor. Però, després d'una estona, vaig mencionar el Sr. Boythorn. Em passà pel cap per la manera tan cavallerosa com acostumava a mencionar la meva mare, i pel fet que el meu tutor m'havia informat del compromís d'ell amb la meva tia i la connexió inconscient que tenia amb la seva desgraciada història.

Mentre vam mantenir aquesta conversa, el meu acompanyant havia fet parar el cotxer per tal que ens poguéssim sentir l'un a l'altre amb més facilitat. Després li va dir que es tornés a posar en marxa, i tot seguit d'un

moment de cavil·lació em va fer saber que ja veia clar com havia d'actuar. Tenia moltes ganes d'explicar-me quin era el seu pla, però jo encara estava massa confosa per poder-lo entendre.

No ens havíem allunyat gaire de casa quan ens vam aturar en un carrer poc freqüentat, davant d'un establiment d'aparença oficial il·luminat amb llum de gas. El Sr. Bucket em va fer passar dintre i em va oferir una butaca vora d'una llar amb un foc molt viu. Em vaig adonar, pel rellotge de la paret, que ja havia passat la una. Un parell d'agents de policia d'uniforme, ben planxats i polits, sense fer gens la cara de la gent que es passa la nit llevada, escrivien tranquil·lament en un escriptori; tot semblava igualment tranquil, tret dels sorolls de cops i crits procedents de portes llunyanes dels baixos, però ningú no en feia cas.

Un tercer home amb uniforme, que el Sr. Bucket havia cridat i a qui donà instruccions a cau d'orella, sortí al carrer; llavors els altres dos van parlar entre si, i un es posà a escriure el que el Sr. Bucket, amb veu baixa, li dictava. Es tractava d'una descripció de la meva mare perquè, quan fou enllestida, el Sr. Bucket me la va dur i me la va llegir xiuxiuejant. Realment era molt acurada.

El segon agent, que havia estat escoltant amb atenció, en va redactar una còpia i va fer entrar un altre home uniformat –n'hi havia uns quants a fora en una altra sala– que l'agafà i se l'endugué. Tot això es realitzà amb la màxima diligència i sense perdre ni un moment, si bé ningú no semblava tenir pressa. Tan aviat com la descripció es va expedir, els dos agents continuaren com abans escrivint amb pulcritud i precisió. El Sr. Bucket es va acostar a la llar tot cavil·lós i es va escalfar la sola de les botes, primer l'una i després l'altra.

—Va ben abrigada, Srta. Summerson? —em va preguntar quan es van trobar les nostres mirades— Fa una nit terriblement crua perquè una noia rondi pels carrers.

Li vaig dir que no em preocupava quin temps feia i que anava força abrigada.

—Potser serà una mica llarg tot plegat —va remarcar—, però si acaba bé no importa, senyoreta.

—Prego a Déu que tot vagi bé! —vaig dir.

Va assentir encoratjadorament amb el cap.

—Miri, faci què faci, procuri no angoixar-se. Mantingui la calma i la tranquil·litat passi què passi, i ja veurà que és el millor per a vostè, el millor per a mi, el millor per a Lady Dedlock i el millor per al baronet Sir Leicester Dedlock.

Realment era molt atent i molt amable, i mentre es va escalfar les botes a la vora del foc i es va refregar el dit índex per la cara, la confiança que vaig sentir en la seva sagacitat em va fer sentir segura. Encara no eren tres quarts de dues quan vaig sentir a fora potades de cavalls i rodes.

—Srta. Summerson –va dir–, si us plau, ara ens n’hem d’anar!

M’oferí el braç, els dos agents m’acomiadaren saludant-me educadament i a la porta ens vam trobar un faetó o una berlina amb postilló i cavalls de posta. El Sr. Bucket m’ajudà amb la mà a pujar-hi i va ocupar el seu lloc al pescant. Després, l’home uniformat que havia enviat a buscar l’equipatge li féu a mans un fanal apagat que havia demanat, i quan va haver fet unes quantes indicacions al cotxer vam sortir a gran velocitat.

No estava del tot segura que no somniés. Corríem molt de pressa per un laberint de carrers tan intricat que de seguida vaig perdre la noció d’on érem, tret que havíem creuat i tornat a creuar el riu i pel que es veia travessàvem un populós barri de carrerons estrets vora els marjals del riu atapeït d’espigons i de dàrsenes, de gran quantitat de magatzems, ponts giratoris i pals d’embarcacions. Per fi ens vam aturar a la vora d’un tombant arrecerat i fangós que el vent del riu no airejava; vaig veure el meu acompanyant, gràcies a la llum del fanal, que parlamentava amb uns quants homes que semblaven una barreja de policies i mariners. Al mur mig enderrocat on esperàvem hi havia un cartell del qual vaig poder discernir els mots “TROBAT OFEGAT”; això, i una informació sobre dragatges, em va despertar una horrible sospita sobre el fet d’haver vingut en aquest lloc, que s’anà agreujant a mesura que esperàvem.

No em calia recordar que no em podia permetre ser indulgent amb cap dels meus sentiments, que no era allí per incrementar les dificultats de la recerca, o fer-ne minvar l’esperança, o retardar-la. No vaig badar boca, però no podré oblidar com vaig sofrir en aquell lloc horrible. Fou talment com un malson. Van fer venir d’un bot un home més que negre i enfangat, amb unes botes altes inflades i xopes com el seu barret; parlà a cau d’orella amb el Sr. Bucket i se n’anà amb ell cap a baix per uns graons relliscosos, com si anés a examinar alguna cosa secreta que li havia d’ensenyar. En tornaren eixugant-se les mans als capots, com si haguessin regirat alguna cosa molla; però, gràcies a Déu, no era el que em temia!

Després d’una altra conversa, el Sr. Bucket –que tothom semblava conèixer i tractar amb deferència– es reuní amb els altres en un portal i em deixà dins del cotxe; mentrestant, el cotxer caminava amunt i avall vora dels cavalls per escalfar-se una mica. Vaig deduir que la marea pujava, pel so que feia, i podia sentir com trencava l’ona al final del carrerot, avançant a poc a poc cap on era jo. No hi va arribar... però en el transcurs d’aquell quart d’hora, o probablement menys, vaig pensar centenars de vegades que hi arribaria... pensava, completament esgarrifada, que acabaria llançant la meva mare a les potes del cavalls.

El Sr. Bucket tornà a aparèixer, animà els altres que vigilessin, apagà el fanal i un cop més ocupà el seu lloc.

—Srta. Summerson, no s’alarmi pel fet que hàgim vingut aquí –va dir girant-se cap a mi–, només vull que tot rutlli bé i assegurar-me personalment que rutlla bé. Som-hi, noi!

Em semblava que refèiem el camí per on havíem vingut. No pas perquè m'hagués fixat en cap cosa especial, atès l'estat com em trobava, sinó per les característiques generals dels carrers. Ens vam aturar un minut en una altra caserna de policia i vam tornar a creuar el riu. Durant tota aquesta estona, i durant tota la recerca, el meu company de viatge, que anava ben abrigat dalt del pescant, no relaxà ni un sol moment l'actitud vigilant, però quan creuàvem el pont em va semblar, suposant que fos possible, que encara estava més alerta que no abans. Es va posar dret per observar per damunt de la barana, baixà i anà al darrere d'una confusa figura femenina que havíem acabat d'avançar veloçment i es va posar a mirar fixament el profund abisme negrós de l'aigua amb una cara que m'encongí el cor. El riu tenia un aspecte esfereïdor, molt impenetrable i molt secret, lliscava molt de pressa entre els baixos marjals de la riba, curull de formes indiferenciades i paoroses, a la vegada corpòries i fantasmals: molt semblants a la mort i el misteri. Des de llavors l'he tornat a veure molts cops a ple sol i a clar de lluna; mai més, amb tot, no m'he pogut alliberar de la impressió d'aquest viatge. En la meua memòria, els llums de damunt del pont sempre lluen somorts, el vent glaçat bufa i s'arremolina entorn de la dona sense llar que avancem, les monòtones rodes no paren de girar i la llum dels fanals del cotxe que es reflecteix darrere em llança un esguard lívid... una cara que emergeix de l'aigua amenaçadora.

Trontollant i trontollant per carrers buits, finalment vam passar del paviment a carreteres més fosques, però més llises, i vam començar a deixar enrere les cases. Després d'una estona vaig reconèixer el trajecte que mena a St. Albans, que m'era familiar. A Barnet, on ens esperaven cavalls de refresc, vam fer el canvi i vam prosseguir. Realment feia molt de fred. En aquells moments no nevava, però els camps eren blancs de neu.

—Una vella coneguda, aquesta carretera, oi Srta. Summerson? —va dir el Sr. Bucket benhumoradament.

—Sí —vaig contestar—. Té alguna pista?

—Ara per ara, cap de gaire fiable —va respondre—, però encara és d'hora.

El Sr. Bucket havia entrat a totes les tavernes, des de la més tardana a la més matinera que tingués llum —no eren pas poques, perquè en aquella època la carretera era molt freqüentada pels tractants de bestiar—, i havia baixat a parlar amb tots els guardes de portatge¹. Jo havia pogut sentir com demanava de beure, com feia dringar diners i com confraternitzava i feia tabola a tot arreu; però quan es tornava a asseure al pescant, el seu rostre continuava inexpressiu i a l'aguait, i cada vegada deia al cotxer amb el mateix to d'indiferència professional: “Som-hi, noi!”

Amb tantes parades ja eren quarts de sis i encara ens mancaven algunes milles per arribar a St. Albans, quan sortint d'un d'aquests establiments

¹ Encarregats de vigilar i mantenir les estaques que barraven el pas, per tal de recaptar els drets de portatge.

m'oferí una tassa de te.

—Begui-se-la, Srta. Summerson, li anirà bé. Ara es comença a refer, oi?

Li ho vaig agrair i li vaig dir que hi confiava.

—De bon principi, diria que es trobava atuïda –va contestar– i, per Déu!, que no és estrany. No alci la veu, joveneta. Ella està bé. Ens va al davant.

No recordo quin esclat de joia vaig fer, o anava a fer, però alçà el dit i em vaig contenir.

—Va passar per aquí, a peu, ahir al vespre a quarts de nou. A l'arcada del portatge de Highgate n'he tingut la primera notícia, però no n'estava gaire segur. Li seguïem la pista i la perdiem. En un lloc estàvem a punt de trobar-la i en un altre l'haviem perduda, però ara sabem que es troba una mica més endavant de nosaltres i fora de perill. Mosso, enduu-te el platet i la tassa. Ara veurem si tens pasta de pispa, a veure si pots caçar aquesta mitja corona amb l'altra mà. A la una, a les dues, a les tres, va! Noi, som-hi, al galop!

Aviat vam arribar a St. Albans i vam baixar del cotxe una mica abans que es fes de dia, tot just quan jo començava a posar en ordre i entendre els esdeveniments d'aquella nit i a creure realment que no eren un somni. El meu acompanyant, després de deixar el carruatge a la posta i manar que tinguessin a punt cavalls de refresc, m'oferí el braç i ens vam encaminar cap a casa.

—Ja que aquesta és la seva residència habitual, oi, Srta. Summerson? –va remarcar–, m'agradaria saber si alguna desconeguda que quadri amb la descripció ha preguntat per vostè o pel Sr. Jarndyce. No ho crec gaire probable, però tot podria ser.

Mentre pujàvem el turó, ell observava els voltants amb ull viu –despuntava el dia– i em va recordar, jo tenia motius per no oblidar-ho, que una nit vaig passar per allí amb la meva donzella i el pobre Jo, que ell anomenava l'Empedreit.

Em vaig preguntar com és que ell ho sabia, això.

—Per la carretera, vostès es van creuar amb un home, just una mica més endavant, se'n recorda?

Sí, jo ho tenia molt present també.

—Era jo –va dir el Sr. Bucket.

Quan va veure la meva cara de sorpresa, va continuar:

—Aquell vespre vaig venir amb una petita calessa per buscar aquell xicot. Podrien haver-ne sentit les rodes quan van sortir a buscar-lo, perquè quan jo refrenava el cavall em vaig adonar que vostè i la seva minyoneta pujaven. Després d'haver fet una indagació o dues per la ciutat, em vaig poder assabentar de seguida amb qui s'allotjava; i jo passava pels camps de la bòbila per veure de trobar-lo quan vaig observar que vostè el duia cap aquesta casa.

—Havia comès algun crim? –vaig preguntar.

—No hi havia cap càrrec contra ell —va dir el Sr. Bucket, aixecant-se el barret amb calma—, però no crec que fos cap sant. No. El buscava per tal de preservar el secret sobre el delicat afer de Lady Dedlock. El noi havia afluixat la llengua massa alegrement, a propòsit d'un servei casual que havia fet al difunt Sr. Tulkinghorn, i no es podia permetre per res del món que jugués amb foc. Per això, després d'haver-lo advertit que se n'anés de Londres, vaig gastar tota una tarda sermonejant-lo perquè no s'hi acostés, ara que ja n'era fora, i que marxés encara més lluny i que anés amb molt de compte que no l' enxampés un altre cop intentant tornar-hi.

—Pobra criatura! —vaig dir.

—Força pobra —assentí el Sr. Bucket— i força problemes, i força millor ben lluny de Londres, o de qualsevol altre lloc. Li asseguro que, quan vaig veure que l'havien acollit a casa seva, literalment vaig caure d'esquena.

Li vaig preguntar per què.

—Per què, senyoreta? —va dir el Sr. Bucket— Perquè, és clar, llavors la seva llengua no tindria aturador. De segur que quan va néixer ja en tenia una iarda i mitja² i una mica més.

Malgrat que ara recordi aquesta conversa, llavors tenia el cap molt espès i la meva capacitat de comprensió arribava tot just a adonar-se que em contava aquestes anècdotes per distreure'm. De manera ben palesa, i amb la mateixa bona intenció, sovint m'havia parlat de coses banals, mentre la seva cara reflectia la concentració en algun objectiu que rumiava. Quan entràvem per la tanca del jardí encara continuava amb aquest to.

—Ah! —va dir el Sr. Bucket— Ja hi som. Trobo que és un lloc bonic i arreberat. Em fa recordar el mas de la cançó del Pica-soques,³ amb aquells rínxols de fum tan gràcils. Veig que els fogons de la cuina matinegen, això denota un bon servei. Amb el servei, tanmateix, sempre cal tenir en compte una cosa: qui ve a veure'ls; en cas d'ignorar-ho, no sabrà mai quina una en porten de cap. I una altra cosa, senyoreta. Sempre que trobi un noi darrere la porta de la cuina, pot acusar-lo d'haver entrat d'amagat a un domicili amb propòsits il·lícits.

Ara érem davant de la casa: ell es va entretenir mirant de prop i amb atenció les petjades damunt de la graveta, i després va alçar la vista a les finestres.

—Quan ve de visita aquell jove cavaller envellit, acostumen a allotjar-lo sempre a la mateixa habitació? —va preguntar, amb els ulls clavats a la cambra habitual del Sr. Skimpole.

—Coneix el Sr. Skimpole? —vaig preguntar.

—Com ha dit que es deia? —va contestar el Sr. Bucket, doblegant-se l'orella— Skimpole, oi? Sovint m'he preguntat com es devia dir. Skimpole. No crec, amb tpt, que es digui ni John ni Jacob, oi?

² 1,4 metres.

³ *The Woodpecker*, del poeta irlandès Thomas More.

—Harold –vaig dir-li.

—Harold. Sí. Una bona peça, aquest Harold –va dir el Sr. Bucket, dirigint-me una mirada molt significativa.

—És un personatge molt especial –vaig dir.

—No té ni idea dels diners –va observar el Sr. Bucket.

—Però els accepta! –em va sortir espontàniament com a resposta, veient que el Sr. Bucket el coneixia.

—Doncs ara, n’hi explicaré una de bona, Srta. Summerson –va contestar—. És millor que no doni voltes tota l’estona sense parar sobre el mateix tema, això la distraurà. Va ser ell qui m’indicà on era l’Empedreït. Aquella nit, si no hi havia cap més remei, estava decidit a trucar a la porta i preguntar per l’Empedreït, però primer volia provar algun altre recurs per saber si aquest individu era a la casa; així, doncs, vaig tirar una pedreta de la grava a la finestra on havia vist una ombra. Tan bon punt com en Harold l’obrí i vaig poder observar-lo, vaig pensar: ets la persona que necessito. Així que el vaig amoixar una mica dient-li que no volia molestar la família, que ja era al llit, i que era un fet lamentable que les senyorettes caritatives acollissin rodamons, i després, quan ja el tenia ben apamat, li vaig dir que donaria per ben emprat un bitllet de cinc lliures si podia desembarassar la casa de l’Empedreït sense causar cap molèstia ni fer soroll. Alçant les celles, em va contestar completament enjogassat: “Amic meu, perd el temps parlant-me d’un bitllet de cinc lliures, en aquestes qüestions sóc com una criatura, no tinc ni idea dels diners.” Vaig entendre, és clar, què significava que s’ho prengué tan despreocupadament, i li vaig embolicar una pedreta amb el bitllet i l’hi vaig tirar, perquè ara estava del tot segur que era la persona que necessitava. Bé! Es va posar a riure, a somriure, a fer la cara més innocent que vulgui, i ell que em diu: “Però si no sé el valor d’aquestes coses. Què n’he de fer, d’això?” “Gastar-ho, senyor”, faig. “Però m’enganyaran, no em tornaran bé el canvi, el perdré, no em serveix de res.” Déu meu! Havia d’haver vist les carotes que va arribar a fer! Naturalment, em va dir on podia trobar l’Empedreït, i el vaig atrapar.

Vaig considerar que el Sr. Skimpole s’havia comportat molt deslleialment envers el meu tutor i que havia traspassat els límits habituals de la seva innocència infantil.

—Límits, senyoreta? –contestà el Sr. Bucket— Límits? Miri, Srta. Summerson, li donaré un petit consell que el seu marit considerarà profitós quan s’hagin casat i tinguin família pròpia. Sempre que alguna persona li digui que en qüestió de diners és un perfecte ignorant, vigili bé la seva bossa, perquè pot estar del tot segura que, si pot, l’engaliparà. I sempre que algú li digui “En assumptes de negocis sóc una criatura”, pensi que aquesta persona tracta només d’eludir les seves responsabilitats i que vostè acaba de descobrir-li el joc, que no és sinó el propi interès abans que res. Miri, no sóc romàntic, tret que canti en un cercle d’amics, però sí pràctic, i això ho dec a l’experiència. Aquesta és la regla.

Qui se'n perdona una, se les perdona totes. No m'ha fallat mai. Ni li fallarà a vostè, ni a ningú. Amb aquest consell per a incauts, senyoreta, em prenc la llibertat de tocar la campaneta i tornar un altre cop a la feina.

Crec que la feina no se l'havia tret ni un moment del cap –com jo tampoc no me l'havia tret–, o de l'expressió del rostre. Tot el servei de la casa se sorprengué que jo aparegués sense haver avisat a aquella hora de la matinada i amb aquella companyia; les meves preguntes no feren minvar la seva sorpresa. Però allí no hi havia estat ningú. Era la veritat, no se'n podia dubtar.

—Llavors, Srta. Summerson –va dir el meu acompanyant–, serà millor que ens afanyem a anar a la barraca on paren aquells rajolaires. Deixo a les seves mans, si em fa aquest favor, fer-los les preguntes. La millor manera de procedir sempre és la més natural, i la més natural és la seva.

Ens vam tornar a posar en camí immediatament. Quan vam arribar a la barraca, la vam trobar tancada i aparentment abandonada, però una de les veïnes, que em coneixia i que sortí quan intentava fer-me sentir, m'informà que les dues dones i els seus marits ara vivien en una altra casa, feta de trossos de totxanes malmeses, que era en un dels marges del tros on hi havia els forns i on les llargues fileres de maons s'assecaven. Era a pocs centenars de iardes⁴ i, sense perdre temps, vam anar-hi. La porta només era ajustada, així doncs, només vaig haver d'empènyer-la.

Només tres d'ells esmorzaven, el noi dormia en un llit del racó. La Jenny, la mare de la criatura que es va morir, no hi era. L'altra dona, quan em va veure, s'incorporà; i els homes, malgrat que de costum eren callats i sorruts, em feren cadascú amb el cap un senyal malhumorat de reconeixement. Quan el Sr. Bucket, que em seguia, hi va entrar, intercanviaren mirades i per sorpresa meva em vaig adonar que aquella dona el coneixia.

Quan vaig entrar jo havia demanat permís, és clar. La Liz –l'únic nom que sabia d'ella– s'alçà per oferir-me la seva cadira, però em vaig asseure en un tamboret vora del foc i el Sr. Bucket s'apostà en una punta de la post del llit. Ara que em trobava enmig d'una gent que jo no els era familiar i havia de parlar, em vaig començar a sentir atabalada i marejada. Em fou molt difícil començar i no vaig poder evitar trencar el plor.

—Liz –vaig dir–, he fet un llarg viatge de nit i amb tot nevat per preguntar per una senyora...

—La que ha estat aquí, saben? –el Sr. Bucket hi posà cullerada, dirigint-se a tot el grup amb expressió tranquil·la i amistosa–, aquesta és la senyora que vol dir la senyoreta. La senyora que va estar-se aquí anit, saben?

—I qui li ha dit que anit vingués ningú? –replicà el marit de la Jenny, que havia deixat bruscament de menjar per escoltar i que ara el mirava de fit a fit.

—Una persona que es diu Michael Jackson, que duu una jaqueta blava de vellut amb una doble filera de botons de nacre –respongué

⁴ 100 iardes = 91,5 metres.

instantàniament el Sr. Bucket.

—Sigui qui sigui, seria millor que es cuidés dels seus assumptes —rondinà l'home.

—Crec que s'ha quedat sense feina —va dir el Sr. Bucket, disculpant en Michael Jackson— i es passa el dia xerrant.

La dona no es tornà a asseure a la cadira, sinó que recolzant la mà damunt el malmès respatller es va quedar dreta mirant-me indecisa; crec que si hagués gosat hauria parlat amb mi en privat. Continuava encara en aquesta actitud indecisa quan el seu marit, que menjava i tenia en una mà un tros de pa amb llard i a l'altra una navalla, picà violentament la taula amb el mànec de la navalla i li digué, proferint un jurament, que abans de res s'ocupés de les seves coses i s'assegués.

—M'hauria agradat molt haver pogut veure la Jenny —vaig dir—, perquè estic segura que m'hauria dit tot el que sabia d'aquesta senyora, que necessito desesperadament trobar; no es poden fer càrrec de fins a quin punt. Tornarà aviat, la Jenny? On és?

La dona mostrà un gran desig de contestar, però l'home, amb un altre jurament, li clavà descaradament una puntada al peu amb la seva botassa. Deixà que fos el marit de la Jenny qui repliqués al seu aire i, després d'un silenci recalcitant, aquest darrer tombà la seva peluda testa cap on era jo.

—No m'agrada que la gent d'upa vingui a casa meva, com crec que ja m'haurà sentit dir, senyoreta. Jo els deixo en pau a casa seva, però és curiós que no puguin deixar en pau la meva. Crec que se n'armaria una de bona, si els anés a visitar. Sigui com sigui, no em queixo tant de vostè com d'alguns a'tres, i estic disposat a contestar-li educadament, si bé he d'avisar-la que no deixaré que em treguin del cau com un teixó⁵. Tornarà aviat, la Jenny? No, no ho farà. On és? Ha anat a Lon'nes.

—Se n'hi va anar anit? —vaig preguntar.

—Se n'hi va anar anit? Ah! Hi va anar anit —va contestar amb una brusca capcinada.

—Però era aquí quan va venir la senyora? I què li va dir, la senyora? I on se'n va anar, la senyora? Li prego i li suplico que m'ho digui, si us plau —vaig dir—, perquè em preocupa moltíssim saber-ho.

—Si el meu amo em deixa parlar, i no m'amenaça... —començà tímidament la dona.

—El teu amo —va dir el seu marit, murmurant a poc a poc una imprecació per emfasitzar-la— et trencarà el coll si et fiques on no t'importa.

Després d'un altre silenci, el marit de la dona absent es tornà a encarar amb mi i, com tenia per costum, em contestà de mala gana i rondinant.

—Era la Jenny aquí quan va venir la senyora? Sí, era aquí quan va venir la senyora. Què li va dir la senyora? Bé, li diré què li va dir la senyora.

⁵ Vegeu cap. 8, nota 11.

Va dir: “Recorda que vai’ venir una vegada a parlar-li d’una senyoreta que l’havia vingut a visitar? Recorda que li vai’ donar una bona paga per un mocador que ella es va deixar?” Ah, se’n recordava. Tots na’tres també. Bé, després, era la senyoreta a la casa? No, ara no era a la casa. Bé, després, fixi’s: la senyora havia fet el viatge tota sola, encara que ens pogués semblar estrany, i si podia descansar més o menys una hora on seu vostè. Sí, podia, i aixins ho va fer. Després se’n va anar... potser eren les onze i vint minuts, o potser les dotze i vint minuts, aquí no tenim rellotges ni de butxaca, ni de paret, per saber l’hora. On se’n va anar, la senyora? No sé on se’n va anar. Se’n va anar en una direcció i la Jenny per una a’tra; l’una se’n va anar cap a Lon’nes i l’a’tra, just a l’inrevés. Això és tot. Pregunti-ho a aquest home. Ho va sentir tot i ho va veure tot. Ho sap.

L’altre home va repetir: “Això és tot.”

—Plorava, la senyora? —vaig preguntar.

—Ni una molla —va contestar el primer home—. Les seves sabates estaven fetes un desastre, la seva roba estava feta un desastre, però ella no... no que jo veiés.

La dona seia amb les braços plegats i mirant cap a terra. El seu marit havia girat una mica la cadira per observar-la millor i recolzava damunt la taula la seva mà de martell, com si la tingués a punt d’executar l’amenaça en cas d’èsser desobeït.

—Espero que em permetrà que pregunti a la seva dona —vaig dir— quina cara feia la senyora.

—Vinga, doncs! —l’escriu malhumorat— Ja sents què diu. Contesta-li i enllesteix.

—Mala cara —contestà la dona—. Pàl·lida i exhausta. Molt mala cara.

—Va parlar gaire?

—No gaire, tenia la veu ronca, però.

Contestava tot mirant si el seu marit li ho permetia.

—Estava feble? —vaig dir— Va menjar o beure alguna cosa?

—Continua! —va dir el seu marit, com a resposta a la mirada de la dona— Contesta-li i enllesteix.

—Va beure una mica d’aigua, senyoreta, i la Jenny li va dur una mica de pa i te. Però gairebé no ho va tocar.

—I quan se’n va anar d’aquí... —proseguia jo; llavors el marit de la Jenny em va interrompre bruscament.

—Quan se’n va anar d’aquí es va dirigir directament cap al nord per la carretera principal. Si ho dubta, pregunti-ho per la carretera i veurà que és aixins. Ara s’ha acabat. Això és tot.

Vaig mirar el meu acompanyant i, veient que ja s’havia alçat i es preparava per sortir, vaig agrair el que m’havien dit i em vaig acomiadar. Quan el Sr. Bucket sortia, la dona se’l mirà fixament, cosa que també va fer ell.

—Srta. Summerson, fixi's —em va dir, tot allunyant-nos de pressa—, tenen el rellotge de Milady. És un fet innegable.

—L'ha vist! —vaig exclamar.

—Com si l'hagués vist. Si no, per què havia de dir “i vint minuts”, i que no tenien rellotge? Vint minuts! Aquesta gent no fila tan prim per dir l'hora. Si precisen mitja hora, ja fan prou. Ara fixi's, o bé Milady els va donar el rellotge o bé l'hi van prendre. Crec que els el va donar. Bé, per quin motiu els el va donar? Per quin motiu els el va donar?

Mentre caminàvem apressadament es repetí aquesta pregunta més d'una vegada, feia l'efecte de ponderar mentalment les respostes que aquesta pregunta li suscitava.

—Si disposéssim de temps —va dir el Sr. Bucket—, que és de l'única cosa de què no disposem en aquest cas, podria estirar aquella dona de la llengua, però en aquestes circumstàncies és força improbable sortir-se'n. No li treuen l'ull de sobre, i fins i tot un enze sap que una pobra criatura com ella, apunyegada, estomacada, nafrada i magolada de cap a peus, no gosarà, de cap de les maneres, contradir el seu marit que la maltracta. Ens han amagat alguna cosa. És una llàstima no haver trobat l'altra dona.

Jo ho lamentava moltíssim, perquè era molt agraïda i estava segura que no s'hauria resistit a les meves súplices.

—Srta. Summerson, és possible —va dir el Sr. Bucket, sospesant els mots— que Milady l'enviés a Londres amb un missatge per a vostè, i és possible que el seu marit aconseguís el rellotge per deixar-la-hi anar. No em surt tan rodó com voldria, però el joc va per aquí. Bé, no em ve de gust malgastar els diners del baronet Sir Leicester Dedlock amb aquests perdonavides, i de moment no els veig cap altra utilitat. No! Sigui com sigui, Srta. Summerson, hem d'anar tot recte endavant i conservar la calma!

Vam tornar a passar per casa, per tal d'enviar un missatge urgent al Sr. Jarndyce, i després ens vam afanyar per tornar on havíem deixat el carruatge. Quan ens van veure venir hi van enganxar els cavalls, i al cap de pocs minuts ja fèiem carretera.

Quan va trencar el dia s'havia posat a nevar, i ara ho feia amb intensitat. L'aire era tan dens per la foscor del dia i l'espessor de la nevada que només albiràvem una distància molt curta en qualsevol direcció. Malgrat que feia moltíssim fred, la neu no s'havia congelat del tot i es desfeia —amb un so com si es tractés d'una platja de conquilles menudes— sota les peülles dels cavalls, en forma d'aigua i fang. De vegades durant tota una milla els cavalls no paraven de relliscar i mig enfonsar-se, i ens vèiem obligats a fer una parada perquè reposessin. En aquest primer trajecte, un d'ells caigué tres cops, i estava tan tremolós i flaquejava tant que el cotxer finalment va haver de baixar de la sella i dur-lo per la brida.

Jo ni podia menjar ni podia dormir, i aquests retards i la lentitud amb què viatjàvem em posaven tan nerviosa que tenia unes ganes boges de

baixar i caminar. Però fent cas al meu assenyat acompanyant, em vaig quedar on era. Durant tot el trajecte, engrescat amb la tasca que feia, no parà d'entrar a cada casa que trobàvem, d'adreçar-se com a vells coneguts a gent que mai no havia vist, de córrer a escalfar-se a tots els focs, de xerrar, beure i estrènyer mans a cada parador i a cada taverna, de confraternitzar amb tots els cotxers, carreters, ferrers i recaptadors de portatge; tot i això, no feia mai l'efecte de perdre el temps, sempre tornava a pujar al pescant amb el seu rostre inexpressiu i a l'aguait, i dient amb to professional: "Som-hi, noi!"

Al següent canvi de cavalls, tornà de la quadra tot xop de neu i regalimant, enfonsant-se i xipollejant fins als genolls com havia estat fent sovint des que vam sortir de St. Albans, i es posà a parlar amb mi des de fora del carruatge.

—Amunt aquest ànim. És del tot segur que ha passat per aquí, Srta. Summerson. Aquest cop no n'hi ha cap dubte, el vestit que han vist coincideix del tot.

—Encara va a peu? —vaig dir.

—Encara a peu. Crec que es dirigeix a casa del cavaller que em va mencionar, però no m'acaba de fer el pes pel fet que viu massa a prop de les seves propietats.

—Sé molt poques coses d'ella —vaig dir—. Potser hi ha algú més, a prop d'aquí, de qui no hagi sentit parlar mai.

—Té raó. Sigui com sigui, no es posi a plorar, senyoreta; i no s'amoïni més del que cal. Som-hi, noi!

Durant tot aquell dia no va parar de nevisquejar, ja de bon matí s'havia instal·lat una boira espessa que ni per un moment s'aixecà o minvà. Mai no havia vist carreteres com aquelles. De vegades pensava que ens havíem extraviat i anàvem per camps de conreu o per aiguamolls. Mai com llavors no havia perdut la noció del temps, que se'm presentava com un període indefinit de durada inabastable; i d'alguna estranya manera, em feia l'efecte que l'angoixa que m'atenallava, l'havia tinguda sempre.

A mesura que avançàvem vaig començar a sospitar que el meu acompanyant perdia les esperances. Era el mateix de sempre amb la gent de la carretera, però quan s'asseia al pescant el posat que feia era més meditabund. Durant tot el trajecte no parà de passar-se i repassar-se desficiosament el dit pels llavis. Vaig sentir que començava a preguntar, als qui menaven els cotxes i més vehicles que venien en sentit contrari, quins passatgers havien vist als cotxes i vehicles que teníem per davant. Les respostes no el satisfieien. Quan tornava a pujar al cotxe, sempre m'havia animat amb un gest significatiu del dit i alçant les parpelles, però ara, quan digué "Som-hi, noi!", feia l'efecte d'estar perplex.

Finalment, mentre fèiem el canvi, em digué que li estranyava que fes tant de temps que hagués perdut el rastre del vestit. No tenia cap importància perdre'l una estona, recuperar-lo una altra, i així anar fent, però de sobte havia desaparegut de manera inexplicable i des de llavors no havia tornat a aparèixer.

Això confirmà la sospita que em produí el fet que hagués començat a consultar els pals indicadors, i a baixar del carruatge als encreuaments de carreteres per explorar-les durant un quart d'hora en cada ocasió. Em digué, amb tot, que no m'havia de desanimar, perquè era molt possible que a la propera parada tornéssim a recuperar-ne el rastre.

La propera parada, tanmateix, ens donà el mateix resultat que aquella, cap nova pista. Hi havia un hostel espaiós, solitari, però de construcció sòlida i confortable, i, abans que me n'adonés, hi entràvem per una àmplia porxada. L'hostalera i les seves precioses filles s'acostaren a la portella del carruatge i em suplicaren que en baixés i reposés una mica mentre preparaven els cavalls. Em va semblar que refusar-ho seria poc cortès. Em van acompanyar a una cambra ben caldejada del primer pis i m'hi van deixar.

Recordo que l'habitació era en un cantó de la casa i tenia dues vistes. Per una banda es veia un corral que donava a un camí veïnal, on els mossos desenganxaven del carruatge enfanguitxat els cavalls cansats i xops i els treien els arreu, i més enllà al camí mateix, damunt del qual el rètol de l'hostal es gronxava feixugament; per l'altra banda, donava a un bosc de pins foscos. Mentre era dreta vora la finestra, de les branques colgades de neu es deixaven anar panes que queien silenciosament. Queia la nit i l'escalf i la lluïssor de la llar de foc reflectida als vidres en ressaltaven l'aspecte inhòspit. Tot resseguint amb la vista, per enmig dels troncs, les esvaïdes empremtes de damunt la neu, on el degoteig l'enfonsava i minava, vaig pensar en el rostre maternal que m'havia acollit il·luminat per l'aurèola de les seves filles i en el de la meva mare a punt de morir-se enmig d'un bosc com aquell.

Quan em vaig adonar que totes elles eren vora meu, vaig tenir un ensurt, però vaig recordar que abans de perdre el coneixement havia intentat per tots els mitjans evitar-ho, i això em tranquil·litzà una mica. Em van envoltar de coixins en un gran sofà a prop de la llar de foc, i després la bondadosa hostalera em digué que seria millor que no tornés a viatjar aquella nit i que m'hauria de posar al llit. Però això em causà tant d'esverament que, per poder retenir-me, va haver de canviar de parer i vam quedar que només hi reposaria mitja hora.

Era una persona molt amable. Ella i les seves tres filles estaven totalment pendents de mi. Mentre el Sr. Bucket sopava en alguna part de la casa i se li eixugava la roba, volien que prengués brou calent i pollastre a la graella; van parar una còmoda tauleta rodona vora el foc, però, malgrat que no les volia decebre de cap de les maneres, no m'hi vaig veure amb cor. Vaig prendre, amb tot, una mica de pa torrat i una mica de negus⁶ calent, i amb les ganes amb què m'ho vaig menjar es van quedar satisfetes.

Quan es va acabar la mitja hora, l'enrenou del carruatge ressonà a la porxada puntual com un rellotge i em van acompanyar a baix, temperada, refeta, confortada per la seva amabilitat i sense perill –com els ho vaig haver d'assegurar– de tornar-me a desmaiar. Després d'haver-me acomiadat molt

⁶ Vegeu cap. 31, nota 3.

efusivament de totes i una vegada instal·lada, la filla més joveneta, una noia ufanosa de dinou anys que segons que em van dir estava a punt de casar-se, s'enfilà a l'estrep, tragué el cap i em féu un petó. No l'he tornada a veure mai més, però des d'aquell moment l'he considerada sempre amiga meva.

Aviat vam perdre de vista les finestres transparents que reflectien la llar de foc i la llum, i que des de la fosca i el fred de l'exterior semblaven encara més càlides i resplendents, i un altre cop matxucàvem i esgrumollàvem la flonja neu. Avançàvem amb força dificultat; les horribles carreteres, tanmateix, no estaven gaire pitjor que abans, i la propera parada era només a nou milles⁷. El meu company, que fumava al pescant –se'm va acudir suggerir-li que ho fes quan me'l contemplava dret vora la llar de foc de l'hostal envoltat d'un plàcid núvol de tabac–, estava com sempre a l'aguait, i cada cop que ens creuàvem amb qualsevol habitacle o qualsevol criatura humana en baixava ràpidament i tornava a pujar-hi. Duia encès el fanal, que devia apreciar molt, perquè el carruatge ja en duia, i de tant en tant me l'enfocava per veure si estava bé. Jo sempre deixava oberta la finestrella abatible de davant del compartiment, perquè em semblava que si la tancava deixaria a fora l'esperança.

Vam arribar a la fi del trajecte i encara no n'havíem retrobat el rastre. Quan ens vam aturar per canviar de cavalls em vaig mirar el Sr. Bucket amb inquietud; però mentre parlava dret amb l'hostaler em vaig adonar, pel seu posat encara més abatut, que no hi havia cap nova. Gairebé un instant després, mentre em recolzava al seient, tragué el cap per la finestra amb el fanal encès a la mà. Era un persona del tot canviada, estava animat.

—Què passa? –vaig dir, amb un sobresalt– És aquí?

—No, no. No es faci il·lusions, senyoreta. Aquí no hi ha ningú. Però ja ho tinc!

Duia neu cristal·litzada a les pestanyes, als cabells i a grumolls damunt la roba. Abans de posar-se a parlar amb mi havia hagut de recuperar l'alè i d'espolsar-se-la de la cara.

—Miri, Srta. Summerson –va dir, picant el capot amb el dit–, no es desanimi pel que vaig a fer. Em coneix. Sóc l'inspector Bucket, pot confiar en mi. Hem anat massa lluny; no es preocupi. Quatre cavalls per a la propera posta, ens en tornem! Vinga!

Al pati es produí un enrenou i un home sortí corrent de les quadres per saber “si havia dit tornem o anem”.

—He dit tornem! Tornem! És que no parlo anglès? Tornem!

—Tornem? –vaig dir bocabadada– A Londres? Desfem el camí?

—Srta. Summerson, tornem. Cap enrere com un llamp. Vostè em coneix. No tingui por. Seguiré l'altra, per D...!

—L'altra? Qui?

⁷ 14,5 quilòmetres.

—Crec que la va anomenar Jenny, oi? L'atraparé. Mossos, una corona per a cadascú, traieu d'aquí aquestes dues parelles. Vinga, no us adormiu!

—No pot oblidar-se de la dama que hem sortit a buscar, no pot abandonar-la en una nit com aquesta i en l'estat en què suposo que es deu trobar! —vaig dir agònicament i estrenyent-li la mà.

—Té raó, senyoreta, no ho penso fer. Però perseguiré l'altra. Espavileu amb els cavalls. Envieu per endavant un correu a la posta propera perquè ens en tinguin a punt quatre més i que n'enviïn un altre a la següent, de pressa. Senyoreta, no tingui por!

Aquestes ordres i la manera com corria pel pati donant-los pressa causaren una tal bellugadissa que em deixà gairebé tan desconcertada com el canvi sobtat de plans. Però quan la confusió era màxima, un home sortí a galop per preparar-nos els relleus i ens acoblaren els cavalls amb gran celeritat.

—Senyoreta —va dir el Sr. Bucket, pujant d'un salt al seient—, ja em perdonarà si abuso de la seva confiança, no s'impacienti ni s'amoïni més del que cal. De moment no li puc dir res més, però sap qui sóc, senyoreta, oi que sí?

Vaig fer un esforç per dir-li que sabia que estava molt més capacitada que no jo per decidir què calia fer; estava segur, amb tot, que això era el correcte? No podia continuar endavant jo sola buscant —un altre cop l'angoixa em féu aferrar-li la mà i parlar-li sospirant— la meva mare?

—Senyoreta —va contestar—, l'entenc, l'entenc, però creu que jo, l'inspector Bucket, vull enganyar-la? Vinga, ja em coneix, oi?

Què podia replicar llevat de sí?

—Doncs faci el cor fort i confiï en mi, que estic tant o més de part seva que del baronet Sir Leicester Dedlock. Ei, els d'aquí fora, està tot a punt?

—Tot a punt, senyor!

—Doncs, som-hi. Endavant, nois!

Un altre cop tornàvem a fer l'atroç camí per on havíem vingut, esmicolant la crosta de fang i desfent la neu, com si una turbina els polvoritzés.

Capítol 58

Dia i Nit d'Hivern

Impassible, tal com escau al seu llinatge, la mansió Dedlock de la ciutat encara ara es comporta com de costum envers aquest carrer de magnificència caduca. De tant en tant, des de les finestretes del vestíbul, caps empolvorats miren la pols, lliure d'impostos⁸, que cau del cel durant tot el dia; i en aquest mateix hivernacle, una flor de presseguer fuig de la gelor de la intempèrie i, estranyament, s'acosta a la gran llar de foc del vestíbul. S'ha fet saber que Milady ha anat a Lincolnshire, però s'espera que en torni aviat.

Tanmateix, el rumor, massa enfeinat, no baixarà fins a Lincolnshire. S'entesta a voletejar i murmurar per la ciutat. Es veu que a aquell pobre infeliç, Sir Leicester, l'han engalipat de mala manera. Filleta meva, se sent dir tota mena de disbarats. Això fa força feliç el món de cinc milles al voltant. Ignorar la desgràcia dels Dedlock és com anunciar la pròpia nul·litat. Una de les beutats de galtes de préssec i gorja esquelètica ja s'ha assabentat de tots els detalls que sortiran a la llum davant dels Lords quan Sir Leicester presenti la demanda de divorci.

A can Blaze i Sparkle, joiers, i a can Sheen i Gloos, mercers, durant algunes hores és i serà el tema de moda, l'esdeveniment del segle. Les parroquianes d'aquests establiments, malgrat el seu posat d'altivesa inescrutable, curosament mesurades i sospesades com qualsevol altre article de consum, són clissades diàfanament per l'ull més inexpert de darrere del taulell. “La nostra gent, Sr. Jones” –diuen de passada Blaze i Sparkle a l'ull en qüestió contractant-lo–, “la nostra gent, senyor, són xais... simplement xais. On van els dos o tres assenyalats, la resta els segueix. No perdi de vista aquests dos o tres, Sr. Jones, i tindrà tot el ramat. Sheen i Gloos instrueixen d'igual manera el seu Jones a captar la gent de món i aconseguir que posin de moda allò que ells –Sheen i Gloos– decideixen. Avui mateix, el Sr. Sladdery, el llibreter i sens dubte el principal pastor dels xais de més bon veure, basant-se en similars principis infal·libles, afirma: “Doncs sí, senyor, corren efectivament notícies a propòsit de Lady Dedlock, acceptades realment com a verídiques entre les meves distingides relacions, senyor. Ja m'entén, senyor, les meves distingides relacions d'alguna cosa han de parlar, i només cal que una dama o dues que podria anomenar posin un tema en voga perquè s'escampi a tot arreu. El que hauria fet amb aquestes dames, senyor, en cas que vostè m'hagués encarregat difondre qualsevol nova, és exactament el que elles mateixes han fet amb les notícies que tenien de Lady Dedlock, potser estant-ne també una mica innocentment geloses, senyor. Ja veurà, senyor, com aquest tema esdevé molt popular entre les meves distingides relacions. Si s'hagués tractat d'una especulació, senyor, hauria produït diners. I quan jo li ho dic, pot estar ben

⁸ Les pólvores cosmètiques pagaven taxes; la neu no, és clar.

segur que no m'equivoco, senyor, perquè el meu negoci es basa en l'estudi de les meves distingides relacions i a donar-los corda com un rellotge, senyor.”

El rumor campa a cos de rei per la capital i no pensa anar-se'n cap a Lincolnshire. Aproximadament a dos quarts de sis de la tarda, hora de la Guàrdia Muntada⁹, ha fet circular una nova dita de l'honorable Sr. Bob Stables¹⁰ que promet fer oblidar la darrera en la qual durant tant de temps es fonamentava la seva fama de contertulià. Aquest brillant acudit puntualitza que si bé ell estava segur que era la dona més empolainada de tota la quadra, ni li havia passat pel cap que pogués desbocar-se. En les esferes de les competicions eqüestres es va celebrar amb deliri.

També, per banquets i festes –firmaments on sovint resplendia la seva presència–, ella és encara el principal centre d'interès entre les constel·lacions que només ahir eclipsava. Què? Qui? Quan? On? Com? Els seus amics més dilectes la posen en qüestió amb l'argot de moda més elegant, amb el darrer mot, amb les darreres gesticulacions, amb el darrer accent i la perfecció d'una indiferència cortesa. Un dels trets remarcables d'aquest assumpte és que resulta tan estimulante, que persones que abans mai no hi havien posat cullerada, la hi posen... i n'arriben a dir de bones! En William Buffy recollí una d'aquestes dites al restaurant que freqüenta i l'aportà al Parlament, on el portaveu del seu partit la fa circular, juntament amb la capsa de rapè, per evitar que els seus diputats abandonin els escons, i produeix un tal rebombori que el president de la Cambra –a qui ja li havien xiuxiuejat privadament a cau d'orella per sota la perruca– exclama tres vegades: “Ordre a la Cambra!” Sense que en facin gens de cas.

I una circumstància no menys sorprenent, relacionada amb el fet que ella és confusament l'objecte d'aquestes enraonies, és que gent que resideix als confins de les distingides relacions del Sr. Sladdery, gent que no en sap res, d'ella, ni n'ha sentit parlar mai, considera imprescindible per a la seva reputació fer-ne tema de conversa i revendre-la a la menuda amb el darrer mot i les darreres gesticulacions, el darrer accent i la darrera indiferència cortesa i tota la pesca, tot de segona mà malgrat que es faci passar com de primera, en constel·lacions inferiors i per a estels menys brillants. Si entre aquests revenedors al detall, hi hagués un home de lletres, un artista o un savi, com en seria, de magnànim, recolzant amb crosses tan majestuoses aquestes muses que ranquegen!

Això és el que passa fora de la mansió dels Dedlock aquest dia d'hivern. I dins?

Sir Leicester és al llit; pot parlar una mica, però amb dificultat i confusament. Li han prescrit silenci, repòs i alguns opiacis per alleujar-li el dolor, perquè la seva vella enemiga l'ataca de valent. No acluca mai els ulls,

⁹ El rellotge que hi havia al Regiment de Cavalleria de la Royal House Guards, davant del Whitehall, es considerava infal·lible.

¹⁰ Vegeu cap. 2, nota 3.

encara que de vegades sembla caure en una ensopida vetlla somnolent. Quan s'assabenta del temps tan inclement que fa, ha manat que li acostin el llit a la finestra i l'incorporin una mica per poder contemplar la nevada i l'aiguaneu. Durant tot aquest dia glacial, observa com va caient.

La casa es manté silenciosa i ell, al més mínim brogit, agafa el llapis. La vella governanta, que seu a la vora, sap què vol escriure i li diu, amb veu baixa, “No, encara no ha tornat, Sir Leicester. Era molt tard quan se'n va anar d'aquí anit. Fa ben poc que se n'ha anat.”

Enretira la mà i un altre cop es queda contemplant la nevada, fins que, probablement a causa d'haver estat mirant tanta estona la densa i contínua cortina que cau, es veu obligat a apartar la vista durant un minut dels vertiginosos remolins dels flocs de neu i les engrunes de glaç.

Tan aviat com ha començat a clarejar s'ha posat a contemplar-los. Quan creu que cal preparar la cambra d'ella, el dia encara no s'ha deixondit del tot. Fa molt fred i molta humitat. Que hi hagi un bon caliu. Que es noti que l'esperem. Si us plau, encarregui-se'n personalment. Ho escriu a la pissarra i la Sra. Rouncewell obeeix amb tristor.

—Doncs em temo, George —diu l'anciana senyora al seu fill, que és al pis de sota per fer-li companyia quan disposa d'una mica de temps—, em temo, fill meu, que Milady no tornarà a posar els peus aquí.

—Quin pressentiment tan dolent, mare.

—Ni a Chesney Wold, fill meu.

—Això encara és pitjor. Però, per què, mare?

—Ahir, quan parlava amb Milady, George, la seva expressió em va fer l'efecte —i també la manera de mirar-me— com si les passes del passeig del Fantasma gairebé l'haguessin atrapada.

—Vinga, vinga! Mare, no es deixi atemorir per velles històries de por.

—No n'estic, d'atemorida, fill meu. No, no n'estic. Aviat farà seixanta anys que sóc en aquesta casa i mai no m'havia preocupat pel seu futur. Però s'ensorra, fill meu, l'antiga i noble nissaga dels Dedlock s'ensorra.

—Espero que no, mare.

—Estic contenta d'haver viscut fins ara per poder ajudar Sir Leicester en la seva malaltia i calamitat, perquè sé que no sóc ni massa vella ni massa inútil per ser als seus ulls una figura més acollidora que cap més al meu lloc. Però les passes del passeig del Fantasma atraparan Milady, George; feia dies que li anaven al darrere, ara l'avançaran i no s'aturaran.

—Bé, mare meva, ho torno a dir, espero que no.

—Ah!, jo també, George —contesta l'anciana senyora, brandant el cap i separant les mans que havia entrellaçat—, però si els meus temors es compleixen i se li ha de fer saber, qui gosarà dir-li-ho!

—Aquestes són les seves cambres?

—Aquestes són les cambres de Milady, tal com les va deixar.

—Miri, mare, ara començo a comprendre —diu el soldat, mirant al voltant i parlant amb veu baixa— per què ha arribat a pensar el que diu. Les habitacions agafen un aire sinistre quan estan a punt, com aquestes, per a una persona que estàvem acostumats a veure-hi i que és fora, a l'abast de qualsevol perill, sense ningú, i Déu sap on.

No va gaire errat. Totes les separacions anuncien la gran separació definitiva... Així, les habitacions buides, privades d'una presència familiar, insinuen luctuosament el que algun dia arribaran a ser la teva habitació i la meua. Els dominis de Milady tenen un aire de buidor i, per tant, de tristor i desemparança; i en l'estança més íntima, que el Sr. Bucket escorcollà en secret, la presència dels seus vestits i les seves gales, fins i tot dels miralls avesats a reflectir-los com a part d'ella mateixa, ofereix un aspecte desolat i vacant. Per més fosc i fred que sigui aquest dia d'hivern, fa més fred i hi ha més fosca en aquestes cambres desertes, que no pas en més d'una cabana que amb prou feines aïlla de la intempèrie; i, malgrat que els criats alimentin les llars de foc i posin sofàs i butaques rere les càlides pantalles vidrades perquè la resplendor rogenca brilli fins als racons més allunyats, damunt les cambres sura un núvol pesant que cap llum no pot esvanir.

La vella governanta i el seu fill s'hi queden fins que tot queda a punt i després tornen a dalt. Mentrestant, la Volumnia ha ocupat el lloc de la Sra. Rouncewell. Si bé els collars de perles i els pots de maquillatge fan el seu efecte a Bath, són alegries del tot indiferents per a l'invàlid en les circumstàncies presents. A la Volumnia, de qui es podria sospitar que no sap què s'ha de fer —i realment no ho sap—, li ha fet gràcia la feina d'estar al cas del malalt i, en conseqüència, s'ha dedicat a importunar allisant la roba del llit, a desplaçar-se artificiosament de puntetes, a escodrinyar els ulls del parent i a dir, malhumorada i amb veu baixa: “Dorm.” Per desmentir aquesta descurada apreciació, Sir Leicester escriu amb indignació a la pissarra: “No, no dormo.”

Així doncs, després de cedir la cadira de vora del llit a l'anciana i antiquada governanta, la Volumnia s'asseu a prop d'una taula una mica apartada sospirant compassivament. Sir Leicester mira com cau la neu i escolta, esperant de sentir les passes que tornen. A les orelles de la seva bona serventa, que sembla haver sortit d'un quadre d'una altra època per assistir un Dedlock que ha estat cridat a l'altre món, el silenci és ple de reverberacions dels seus mots: “Qui gosarà dir-li-ho?”

Ell, aquest matí, s'ha posat en mans de l'ajudant de cambra per estar presentable, i n'està tant com les circumstàncies ho permeten. Està repenjat amb coixins, els cabells pentinats com de costum, la roba del llit impecable fins a l'últim detall i abrigat amb un solemne batí. Té a mà el rellotge i el monocle. En aquesta ocasió cal que el vegin tan poc afectat i tan semblant a ell mateix com sigui possible —no tant potser per servir la pròpia dignitat, sinó més aviat per a ella. Les dones xerren i la Volumnia, tot i ser una

Dedlock, no n'és una excepció. Sens dubte, ell la fa estar aquí per evitar que fora xerri més del compte. Està molt malalt: però afronta els sofriments tant de cos com d'esperit amb molt de coratge.

La bella Volumnia, com que és una d'aquelles eixerides criatures que no pot resistir gaire estona el silenci sense perill imminent que l'ataqui el drac de l'avorriment, ben aviat dóna senyals de la proximitat d'aquest monstre amb una sèrie de badalls inconfusibles. Veient que li és impossible d'evitar aquests badalls per cap més mitjà sinó la conversa, es desfà en compliments a la Sra. Rouncewell a propòsit del seu fill, afirmant que sens dubte és un dels homes més ben plantats que ha vist i, com a militar, diria que tan atractiu com el seu Guàrdia de Cos favorit, l'home dels seus somnis, com es deia... la criatura més adorable... que morí a la batalla de Waterloo¹¹.

Sir Leicester escolta molt sorprès aquestes lloances i fa una cara tan confusa i perplexa que la Sra. Rouncewell se sent obligada a donar-li una explicació.

—Sir Leicester, la senyoreta Dedlock no es refereix al meu fill gran, sinó al petit. L'he retrobat. Ha tornat a casa.

Sir Leicester trenca el silenci exclamant amb veu rogallosa: “En George? El seu fill George ha tornat a casa, Sra. Rouncewell?”

La vella governanta s'eixuga els ulls. “Sí, Sir Leicester. Alabat siga Déu.”

El retrobament d'algú que es considerava perdut, la tornada d'algú que feia tant de temps que se n'havia anat, suposa una vigorosa confirmació de les seves esperances? Pensa, potser: “Amb els mitjans de què dispo, no podré fer-la tornar, si en el seu cas han passat anys i en el meu només unes quantes hores?”

Els precés resulten inútils; ara ha decidit parlar i ho fa. Amb un garbuix de sons, però prou discernibles perquè es puguin entendre.

—Per què no m'ho havia dit, Sra. Rouncewell?

—Va passar just ahir, Sir Leicester, i tal com es trobava no em vaig atrevir a explicar-li-ho.

A més, ara l'eixelebrada Volumnia recorda amb el seu xisclet que ningú no hauria d'haver sabut que era fill de la Sra. Rouncewell i que ella no ho hauria d'haver dit. La Sra. Rouncewell, amb tot, protestant acaloradament fins al punt d'eixamplar-se-li la cotilla, diu que és clar que ho hauria explicat a Sir Leicester tan aviat com s'hagués trobat millor.

—On és el seu fill, Sra. Rouncewell? —pregunta Sir Leicester.

La Sra. Rouncewell, preocupada per si desobeeix les ordres del metge, contesta que a Londres.

—On de Londres?

La Sra. Rouncewell es veu forçada a admetre que és aquí, a la casa.

¹¹ 18 de juny de 1815.

—Que pugi aquí, a la meva cambra. Que pugi de seguida!

L'anciana senyora no pot fer sinó anar-lo a buscar. Sir Leicester, amb tota la mobilitat de què disposa, s'agença una mica per rebre'l. Un cop ho ha fet, torna a posar-se a contemplar com cau la neu i torna a parar l'orella per si sent passes que tornen. Al carrer s'ha escampat tanta quantitat de palla per amortir els sorolls, que potser la berlina d'ella podria arribar fins a la porta sense que pogués sentir-ne les rodes.

Quan torna la governanta acompanyada del fill, el troba tombat d'aquesta manera, amb l'aspecte d'haver-se oblidat de la recent, però petita, sorpresa. El Sr. George s'atansa a poc a poc a la vora del llit, fa la reverència, quadra la pitrera i roman dret amb la cara enrojolada, molt sincerament avergonyit d'ell mateix.

—Déu del cels, és en George Rouncewell en persona! —exclama Sir Leicester— Es recorda de mi, George?

El veterà ha de mirar-lo i destriar els sons per arribar a entendre què ha dit, però gràcies a això i a una mica d'ajuda de la seva mare, replica:

—Hauria de tenir realment molt mala memòria, Sir Leicester, si no fos capaç de recordar-me de vostè.

—Quan el miro, George Rouncewell —remarca amb dificultat Sir Leicester—, veig una mica d'aquell xicot de Chesney Wold... el recordo clarament, molt clarament.

Es queda mirant el veterà fins que li vénen llàgrimes als ulls, llavors es tomba a mirar un cop més com neva.

—Amb el seu permís, Sir Leicester —diu el soldat—, vol que l'incorpori una mica? Si em permet que el mogui, estaria més còmode, Sir Leicester.

—Si us plau, George Rouncewell, tingui la bondat.

El veterà l'agafa amb els braços com si es tractés d'una criatura, l'incorpora una mica i el gira més de cara a la finestra.

—Gràcies. A la seva pròpia força —li diu Sir Leicester—, hi afegeix la delicadesa de la seva mare. Gràcies.

Amb un gest de la mà li fa entendre que no se'n vagi: en George es queda vora el llit esperant què vol dir-li.

—Per què va voler tant de secret?

A Sir Leicester li ha calgut una mica de temps per fer-li aquesta pregunta.

—Sincerament, no em puc enorgullir gairebé de res, Sir Leicester, i jo... jo voldria, Sir Leicester, si no estigués tan delicat —cosa que espero que no duri gaire—, voldria que em fes el favor de permetre'm continuar en l'anonimat, en general. Això m'estalviaria explicacions no gaire difícils d'endevinar, que no serien gens adequades aquí i que tampoc no em fan cap favor. Tot i que les opinions puguin diferir en molts temes, Sir Leicester, ens podríem posar universalment d'acord que no em puc enorgullir gairebé de res.

—Ha estat soldat —remarca Sir Leicester—, i ben lleial.

En George fa la salutació militar.

—Referent a això, Sir Leicester, he complert el meu deure disciplinadament, era el mínim que podia fer.

—No em troba —diu Sir Leicester, mirant-lo complagut— en el meu millor moment, George Rouncewell.

—Em sap molt de greu, tant veure-ho com que ho digui, Sir Leicester.

—N'estic segur. No. A més de la meva antiga dolència, he sofert un atac sobtat i molt greu. Una cosa que paralitza... —fa un esforç per posar-se una mà al costat— i fa confondre... —es toca els llavis.

En George, amb un esguard d'assentiment i simpatia, fa una altra inclinació. Evoquen uns altres temps, i l'un i l'altre es veuen a Chesney Wold quan tots dos eren joves —el veterà molt més— i s'entendreixen.

Es veu que Sir Leicester s'entesta a dir, a la seva manera, alguna cosa que li ha rondat pel cap abans de tornar a caure en el silenci, i fa esforços per incorporar-se una mica més entre els coixins. En George, que se n'adona, el torna a agafar amb els braços i el col·loca com volia posar-se.

—Gràcies, George. Vostè és com si fos jo mateix, per mi. A Chesney Wold, sovint duia la meva escopeta de reserva, George. En aquestes estranyes circumstàncies és com de la família, com de la família.

Quan l'incorpora, s'ha posat el braç més sa de Sir Leicester damunt l'espatlla, i Sir Leicester l'enretira lentament en el moment que torna a parlar.

—Anava a afegir —prosegueix—, anava a afegir, respecte a aquest atac, que desgraciadament va coincidir amb un lleuger malentès entre Milady i jo. Amb això no vull dir que hi hagués alguna discrepància entre nosaltres —perquè no n'hi havia cap—, tan sols un malentès sobre certes circumstàncies que només ens pertoquen a nosaltres; aquest fet em priva, momentàniament, de la companyia de Milady. Ella ha cregut convenient fer un viatge... Estic segur que tornarà aviat. Volumnia, comprèn què dic? No domino del tot la manera de pronunciar els mots.

La Volumnia l'entén a la perfecció, realment s'expressa amb molta més claredat de la que el podien creure capaç feia un minut. L'esforç que hi esmerça li queda reflectit en l'expressió ansiosa i cansada del rostre. Únicament la força del seu determini fa que ho aconseguixi.

—Per consegüent, Volumnia, vull dir davant de vostè... i en presència de la meva serventa i amiga de tota la vida, la Sra. Rouncewell, d'una fidelitat i honradesa que ningú no pot qüestionar, i en presència del seu fill, George, que em fa evocar els records familiars de la meva juvenesa a la llar dels meus avantpassats a Chesney Wold, que en cas de recaure, en cas de no recuperar-me, en cas que perdés tant la capacitat de parla com la de poder escriure, tot i que espero circumstàncies millors...

La fidel governanta plora silenciosament; la Volumnia està molt inquieta i amb les galtes més que enrojolades; el veterà, respectuosament atent, amb els braços creuats i el cap una mica cot.

—Per consegüent, vull dir, de la manera més solemne, i els poso a tots de testimoni, començant per vostè mateixa, Volumnia, que no hi ha hagut cap canvi en la meva relació amb Lady Dedlock. Que afirmo que no tinc cap greuge de cap mena contra ella. Que sempre l’he estimada de tot cor i que continuo estimant-la igual. Digueu-ho a ella i a tothom. Si vostès alguna vegada rebaixen alguna de les meves afirmacions, els consideraré culpables de falsedat premeditada.

La Volumnia, tremolant, declara que complirà els seus requeriments al peu de la lletra.

—He de dir que Milady gaudeix d’una posició tan elevada, és tan bella, tan exquisida, tan superior des de gairebé tots els punts de vista a la millor de totes les del seu entorn, que ha de tenir enemics i calumniadors. Facin-los saber, com ho faig saber a vostès, que en plena possessió de les meves capacitats mentals, de la meva memòria i del meu criteri, no revoco cap de les disposicions atorgades en favor seu. Que no la desposseeixo de res que li hagi donat. La meva relació amb ella no ha sofert cap canvi i no derogo —malgrat que tinc plena capacitat per fer-ho, si així m’abellís, com vostès ho poden acreditar— res del que hagi fet en benefici seu i de la seva felicitat.

Enmig d’unes altres circumstàncies, aquesta cadena de formalismes podria considerar-se ridícula per la seva pròpia naturalesa, com més d’una vegada havia passat; però en les presents ha resultat solemne i emotiva. El noble apassionament, la fidelitat, la gallardia amb què empara la seva muller, la generosa abdicació del seus greuges i del seu orgull per l’amor que li professa són simplement honorables, virils i sincers. Sota la resplendor d’aquestes qualitats no descobrirem res de menyspreable en el menestral més ínfim, no descobrirem res de menyspreable en el cavaller de més noble naixença. Sota aquesta llum, ambdós tenen la mateixa alçada, ambdós es destaquen per igual, ambdós, sorgits de la pols, resplendeixen parells.

Cruixit per l’esforç excessiu, deixa caure el cap damunt dels coixins i tanca els ulls, no més d’un minut; després un altre cop continua observant el temps i escoltant amb atenció els sons més lleugers. Els petits serveis que ha dut a terme el veterà i la manera com s’han acceptat, han fet que s’hi quedi com una persona necessària. No se n’ha dit res, però s’ha entès de sobres. Roman una passa o dues enrere per no estar tant a la vista i munta guàrdia rere la cadira de la seva mare.

Ara comença a declinar el dia. La boira i l’aiguaneu, en què finalment s’ha convertit tota la nevada, són més fosques i les resplendors comencen a reflectir-se amb més vigor per les parets i els mobles de la cambra. La foscor augmenta, pels carrers es desclouen les lluminàries del gas i les obstinades llumeneres d’oli que encara s’hi mantenen, amb la seva font de vida

mig congelada i mig fosa, parpellegen tot panteixant com peixos que cuegen fora de l'aigua; el que realment són. El gran món que ha estat rodant per damunt la palla i estirant la campaneta, només “per preguntar”, comença a tornar-se'n a casa, comença a empolainar-se, a sopar, a criticar l'estimat amic, amb totes les darreres modalitats en voga, tal com s'ha dit.

Sir Leicester empitjora; està inquiet, intranquil i molt adolorit. La Volumnia –amb un tarannà predestinat a fer sempre alguna cosa inconvenient– encén un canelobre i se li ordena que el torni a apagar perquè encara no és prou fosc. Tanmateix, és ben fosc, tan fosc com de nit. Ella ho prova alguna altra vegada. No. Apagui'l. Encara no és prou fosc.

La vella governanta és la primera que s'adona que ell s'esforça per mantenir la il·lusió que no es fa tard.

—George –murmura fluixet, aprofitant que la Volumnia ha baixat a sopar–, Sir Leicester no pot suportar la idea que Milady es quedi fora una altra nit. Vés-te'n una estoneta, fill meu. Parlaré amb ell.

El veterà es retira i la Sra. Rouncewell acosta la cadira vora el llit.

—Sir Leicester.

—És vostè, Sra. Rouncewell?

—I tant que sí, Sir Leicester.

—Em temia que se n'hagués anat.

Reposa la mà prop d'ella. Ella la besa.

—És la paralitzada –diu Sir Leicester–. Però hi sento, Sra. Rouncewell.

És massa fosc per poder-lo veure, però ella creu que s'ha posat l'altra mà davant dels ulls.

—On és el seu fill George? No se'n deu haver pas anat? Vull que sigui aquí. Només els vull a vostè i a ell, preferiria que no hi hagués ningú més aquesta nit.

—Ha pensat que podia ser útil i no se n'ha anat, Sir Leicester.

—N'hi quedo agraït!

—Benvolgut Sir Leicester, honorable senyor –murmura amb veu baixa i suau–, pel seu propi bé i complint el meu deure, he de prendre'm la llibertat de pregar-li i suplicar-li que no s'estigui més de temps prostrat aquí esperant i vigilant a les fosques. Permeti'm que tiri les cortines i encengui els canelobres i que la cambra li sigui més confortable. Les campanes de l'església tocaran a la mateixa hora, Sir Leicester, i la nit també anirà passant. Milady tornarà igualment.

—Ho sé, Sra. Rouncewell, però estic dèbil... i fa tant de temps que l'agent se'n va anar.

—No tant, Sir Leicester. Encara no fa vint-i-quatre hores.

—Però això és molt de temps. Oh sí, molt de temps!

Ho diu amb un gemec que el cor d'ella s'encongeix.

S'adona que no és un bon moment per exposar-lo a la indiscreció de la llum, considera que les seves llàgrimes són massa sagrades per ésser vistes fins i tot per ella. Per tant, s'asseu una estona a les fosques sense dir ni un mot, després comença a moure's amb compte per la cambra, ara atia el foc, ara s'està dreta mirant per la fosca finestra. Finalment ell li diu, havent recuperat l'autodomini: "Sra. Rouncewell, tal com vostè diu, acceptar la veritat no empitjora les coses. Es fa tard i no han arribat. Encengui els llums!" Ara que la cambra és il·luminada i el mal temps tancat a fora, només li resta poder escoltar.

Tot i la prostració i la gravetat, poden constatar, amb tot, que s'eixoriveix sempre que aparenten cuidar les llars de foc de les cambres de Milady i assegurar-se que tot està a punt per rebre-la. Per insignificant que sigui aquest simulacre, el fet d'al·ludir que se l'espera fa que conservi l'esperança.

Arriba mitjanit i res. Pels carrers passen pocs carruatges, i per aquest barri no se sent cap dels altres brogits de la nit, llevat d'un borratxo, tan erràtic per perdre's per aquesta zona gèlida, que va bramant i fent enrenou per la vorera. Aquesta nit d'hivern tot està tan quiet que escoltar l'intens silenci és com mirar la intensa foscor. Si de cas arriba algun so distant, l'engoleix la fosca com fa amb una llum tènue, i tot resulta més opressiu que abans.

S'ha donat permís d'anar a dormir tota la tropa de criats –que en tenien moltes ganes perquè la nit anterior, l'havien passada en blanc–, només la Sra. Rouncewell i en George es queden de guàrdia a la cambra de Sir Leicester. Quan la nit avança més mandrosament, quan entre les dues i les tres fins i tot sembla haver-se estancat, s'adonen que ell està ansiós per saber el temps que fa, perquè ara no ho pot veure. Llavors en George, que cada mitja hora fa la ronda per aquelles cambres preparades tan curosament, la perllonga fins a la porta del vestíbul, se n'assabenta i torna amb l'informe millor que és capaç de confegir de la pitjor de les nits; encara cau aiguaneu i, fins i tot a la vorera, hi ha un fanguissar gelat que arriba al turmell.

A la Volumnia, que és a la seva habitació en un replà apartat escales amunt –al segon tombant quan s'acaben les escultures i les ornamentacions–, una habitació per a parents de segon grau que conté un retrat de Sir Leicester horriblement matusser, relegat per la seva matusseria, i que de dia té vistes a un solemne pati on hi ha plantats arbusts ressecs que fan la pinta d'espècimens de te negre antediluvians, l'envaeixen moltes menes d'horrors. Probablement, ni el darrer ni el menys important és l'horror de l'avenir de la seva petita pensió en cas que a Sir Leicester, tal com ella diu, "li passés alguna cosa". En aquest cas, alguna cosa vol dir només una, la darrera que li pot esdevenir a la consciència de qualsevol baronet del món conegut.

Aquests horrors fan que la Volumnia no es vegi amb cor d'anar-se'n a dormir a la seva cambra, ni anar a seure a la llar de la seva cambra, i que surti amb la preciosa testa embolicada amb profusió de xals, les seves precioses formes revestides de draperia, i que desfili per la casa com un fantasma: sotjant especialment les cambres, caldejades i luxoses, preparades per a una que encara

no ha arribat. En aquestes circumstàncies, la Volumnia, que no vol ni pensar en la solitud, es fa acompanyar per la seva minyona, la qual, obligada a sortir del llit, morta de fred, plena de son i sobretot ressentida, perquè les circumstàncies la condemnaren a fer de minyona d'una cosina quan s'havia proposat ser-ho d'algú que pel cap baix disposés de deu mil l'any, no té una expressió gentil a la cara.

Tanmateix, les visites periòdiques del veterà a aquestes cambres mentre fa la ronda suposen una garantia de protecció i de companyia tant per a la mestressa com per a la minyona, que accepten molt de grat a aquelles altes hores de la nit. Cada vegada que el senten arribar, totes dues s'endrecen una mica per rebre'l; la resta de la vetllada, la passen entre breus moments d'inconsciència i diàlegs, no mancats d'acritud, sobre si la Srta. Dedlock, que seu amb els peus al guarda foc, anava a caure o no a les brases quan l'ha salvada —de molt mala gana— el seu àngel custodi, la minyona.

—George, com es troba Sir Leicester? —pregunta la Volumnia, arranjant-se la caputxa.

—Doncs Sir Leicester està si fa o no fa igual, senyoreta. Molt enfonsat i molt greu, i fins i tot de tant en tant delira.

—Ha preguntat per mi? —pregunta amb tendresa la Volumnia.

—Doncs no, crec que no. És a dir, no en la meua presència.

—És una situació ben trista, George.

—I tant, senyoreta. No seria millor que se n'anés a dormir?

—Seria molt millor que se n'anés a dormir, Srta. Dedlock —rebla la minyona secament.

La Volumnia, tanmateix, replica que no. No! Potser la cridaran, poden necessitar-la en qualsevol moment. No podria perdonar-se mai no ser al seu lloc “si passés alguna cosa”. Es nega a donar explicacions a la qüestió, plantejada per la seva minyona, referent a la seva estada aquí i no a la seva cambra —que és més a prop de la de Sir Leicester—, i afirma amb contundència que no abandonarà el seu lloc. La Volumnia, a més, es vanta de no haver “aclucat ni un ull” —com si en tingués vint o trenta—, si bé és difícil conciliar aquesta asserció amb el fet indiscutible d'haver obert tots dos no feia ni cinc minuts.

Però quan són les quatre i tot continua per l'estil, el determini de la Volumnia comença a cedir, o més aviat a reforçar-se, perquè ara considera que potser demà la necessitaran i és el seu deure recuperar forces i que, de fet, malgrat que maldi per quedar-se al seu lloc, això l'obliga al sacrifici d'haver d'abandonar-lo. Per tant, quan torna a comparèixer el veterà amb el seu “No seria millor que se n'anés a dormir, senyoreta”, i la minyona torna a reblar, més secament que abans, “Seria molt millor que se n'anés a dormir, Srta. Dedlock!”, s'alça dòcilment i exclama: “Feu de mi el que millor us plagui!”

El Sr. George creu sense cap mena de dubte que el millor és oferir-li el braç i escortar-la fins a la seva cambra de cosina, i la minyona creu sense cap

mena de dubte que el millor és posar-la al llit sense contemplacions. En conseqüència, es prenen aquestes mesures i ara el veterà té a la seva disposició tota la casa per a les seves rondes.

El temps no millora. La neu fosa goteja de la porxada, dels ràfecs, de la barana, de cada sortint, de cada columna i de cada post. Ha lliscat per sota, com si cerqués refugi, dins el llindar del portal, dins els racons de les finestres, dins cada escletxa i clivella que l'acull, i allí es consumeix i es mor. Cau encara damunt la teulada, damunt la claraboia que fins i tot travessa i va a parar, drip, drip, drip, a l'enllosat del pis de sota amb la regularitat del passeig del Fantasma.

El veterà, a qui la solitària magnificència de la mansió –no suposa cap novetat havent estat a Chesney Wold– li fa evocar vells records, puja les escales i va per les cambres principals aguantant el llum amb el braç estirat. Pensa en els diversos esdeveniments de les darreres setmanes, en la seva joventut rural i en els dos períodes de la seva vida que tan estranyament s'han retrobat després d'un llarg interval de temps; pensa en l'home assassinat, la imatge del qual té ben fresca a la memòria; pensa en la dama que ha desaparegut d'aquestes mateixes cambres que encara mostren senyals recents de la seva presència; pensa en l'amo de la casa, que és dalt, i en el pressentiment, “Qui gosarà dir-li-ho!”; va mirant per aquí i per allà, i considera una fantasia l'acudit que ara podria aparèixer alguna cosa que posés a prova el seu valor per afrontar-la i capturar-la. Però no passa res de nou, no hi ha res en la foscor tant a dalt com a baix de la gran escalinata que torna a pujar, res que no sigui silenci.

—Continua estant tot a punt, George Rouncewell?

—Absolutament a punt i com cal, Sir Leicester.

—Cap missatge de cap classe?

El veterà branda el cap.

—Cap carta que hagi pogut passar inadvertida?

Deixa caure el cap sense esperar contesta, perquè sap prou bé que és del tot improbable.

En George Rouncewell, que considera com de la família com acaba de dir fa algunes hores, el va acomodant en posicions més suportables durant les inacabables romanalles d'aquesta deserta nit d'hivern i, quan trenca el dia, familiaritzat també amb el seu tàcit desig, apaga els llums i descorre les cortines. El dia es presenta com un fantasma. Fred, descolorit, imprecís, ve precedit d'una llampada d'advertència de tonalitat lívida, com si anunciés: “Vosaltres que vetlleu, mireu què us porto! Qui gosarà dir-li-ho?”

Capítol 59

Narració de l'Esther

A les tres de la matinada, les cases de la rodalia de Londres ens comencen per fi a barrar el pas als camps i a la vegada ens clouen dins els carrers. La neu i l'aiguaneu no havien parat de caure i les carreteres estaven en un estat molt pitjor que no pas de dia; però l'energia del meu acompanyant no defallí ni un moment. Vaig arribar a pensar que havia col·laborat no pas menys que els cavalls a prosseguir la marxa i que sovint els havia ajudats. S'havien parat extenuats a mig pujar una costa, hagueren de passar torrents d'aigües turbulentes, relliscaren i s'entortolligaren amb els arreus; ell, tanmateix, sempre havia estat a punt amb el fanaló, i quan havien sortit del mal pas, no vaig copsar mai cap variació del seu impertorbable: "Som-hi, nois!"

No trobo paraules per explicar la determinació i la seguretat que manifestà dirigint aquest viatge de tornada. No dubtà ni un moment, ni tan sols es parà a recollir informació fins que ja érem a poques milles de Londres. Amb uns escassos mots aquí i allí en tingué prou; d'aquesta manera, a quarts de quatre de la matinada arribàvem a Islington.

No insistiré en l'angoixa i la perplexitat que vaig patir mentre deixàvem més i més enrere la meva mare cada minut que passava. Crec que jo devia abrigar l'estranya esperança que ell no s'equivocava i que la persecució d'aquella dona no deixava d'ésser un objectiu raonable; els dubtes i els interrogants em turmentaren durant tot el trajecte. No podia evitar de cap manera preguntar-me què passaria quan la trobéssim, i si ens compensaria el temps que havíem perdut; m'havia plantejat tantes vegades aquestes qüestions, que quan ens vam parar el cap em donava voltes.

Ens vam aturar en un carrer ample on hi havia un establiment de postes. El meu acompanyant pagà els dos cotxers que anaven completament esquitxats, com si s'haguessin arrossegat pels camins com el carruatge, i després de donar-los una breu indicació sobre on l'havien de deixar, m'ajudà a baixar-ne i a pujar a un cotxe de lloguer que havia triat entre els disponibles.

—Vaja, senyoreta! —va dir, mentre m'ajudava— Que molla que va!

No me n'havia adonat. La neu fosa devia haver-se filtrat dins el cotxe i quan un dels cavalls relliscà i s'enfonsava i l'hagueren d'incorporar, havia hagut de baixar dos o tres cops, i la humitat em devia haver amarat la roba. Li vaig dir que no tenia importància, però el cotxer, que el coneixia, no em va fer cas i se'n va anar corrents carrer avall cap a les cavallerisses, d'on em dugué un braçat de palla neta i seca. La van sacsejar bé i me la van escampar per sobre, i en vaig sentir la tebior i l'escalf.

—Ara, senyoreta —va dir el Sr. Bucket, traient el cap per la finestra després d'haver-me acomodat—, anem a localitzar aquesta persona. Potser necessitem una mica de temps, però no es preocupi per això. Sap que tinc un

bon motiu, oi?

M'imaginava ben poc quin devia ésser... m'imaginava ben poc que al cap de no gaire estona ho entendria millor; però li vaig assegurar que me'n refiava.

—I ho pot fer, senyoreta –va contestar–, li ho ben asseguro! Si em concedeix només la meitat de la confiança que jo li tinc, després del que he pogut observar de vostè, ja n'hi haurà prou. Déu meu! No ha causat la més mínima molèstia. Mai no havia conegut una senyoreta de cap estament social –i n'he conegudes també de molt bona família– que es comportés com s'ha comportat vostè des que l'han feta sortir del llit. Sap, és un model, sí senyoreta –va dir entusiasmat el Sr. Bucket–, és un model.

Li vaig dir que estava contenta, i realment n'estava, de no haver estat una rèmora, i que esperava que ara tampoc no ho seria.

—Senyoreta –va contestar–, que una noia sigui tan dolça com animosa i tan animosa com dolça, és tot el que li demano i més del que espero. Llavors esdevé una reina, i vostè realment n'és una.

Amb aquests mots tan encoratjadors –realment, en aquelles circumstàncies d'angoixa i de solitud em donaven ànim– pujà al pescant i una vegada més ens vam posar en marxa. Per on anàvem, ni llavors ho sabia, ni ho he sabut mai, però semblava que triàvem els carrers més estrets i pitjors de Londres. Cada vegada que s'adreçava al cotxer em preparava, perquè ens endinsàrem en els profunds laberints d'aquells carrers; i no va fallar mai.

De vegades anàvem a parar a un carrer més ample, o arribàvem a un edifici ben il·luminat i més gran que la major part dels altres. Llavors fèiem una parada en oficines semblants a les que havíem visitat quan havíem començat el nostre viatge i veia com parlava amb més persones. De vegades baixava en una porxada o en un xamfrà i alçava el fanal de manera misteriosa. Això feia sorgir llums semblants de diverses obscures dependències, tal com s'esdevé amb molts insectes, i s'entaulaven noves converses. Semblava que, a poc a poc, restringíem la nostra recerca dins uns límits menys extensos i més avinents. Ara simples agents de policia de servei podien dir al Sr. Bucket el que desitjava saber i li indicaven cap on s'havia de dirigir. Finalment ens vam aturar i sostingué una llarga conversa amb un d'aquests homes; pels senyals d'assentiment que feia de tant en tant amb el cap vaig suposar que era satisfactòria. Quan acabaren tornà al meu costat amb posat molt actiu i molt atent.

—Bé, Srta. Summerson –em va dir–, ja sé que passi què passi no s'alarmarà. Crec que no cal que li faci cap més advertència, llevat de dir-li que hem trobat la pista d'aquesta persona i que em podrà ésser útil abans del que jo mateix no em podia imaginar. No m'agrada haver-li de demanar això, senyoreta, però voldria caminar una mica?

Evidentment, vaig baixar de seguida i em vaig recolzar al seu braç.

—No és gens fàcil mantenir l'equilibri –va dir el Sr. Bucket–,

prengui-s'ho amb calma.

Quan vam creuar el carrer, malgrat que tenia la sensació d'estar confusa i atabalada, em va semblar que reconeixia el lloc.

—Som a Holborn, oi? —li vaig preguntar.

—Sí —va dir el Sr. Bucket—. Coneix aquest tombant?

—Sembla Chancery Lane.

—Així el van batejar, senyoreta —va dir el Sr. Bucket.

Vam tombar la cantonada i, mentre avançàvem dificultosament per l'aiguaneu, vaig sentir que tocaven dos quarts de sis. Caminàvem sense dir res i tan de pressa com ens permetia aquell mullader, quan algú embolicat en una capa que venia en direcció contrària per l'estreta vorera es va aturar i s'enretirà per deixar-nos passar. Al mateix moment m'arribà a l'orella una expressió de sorpresa i el meu propi nom: era el Sr. Woodcourt. En coneixia de sobres la veu.

Va ser tan inesperat i tan... no sé com anomenar-ho, si agradable o dolorós, trobar-me'l després d'aquest viatge incert i frenètic enmig de la nit, que no vaig poder reprimir les llàgrimes. Fou com sentir la seva veu en un país estranger.

—Estimada senyoreta Summerson, pel carrer amb el temps que fa i a aquestes hores!

S'havia assabentat pel meu tutor que havia hagut de sortir per un assumpte d'una certa importància, ho digué per tal d'estalviar-me explicacions. Li vaig explicar que tot just acabàvem de deixar el cotxe i que anàvem cap a... llavors em vaig veure obligada a dirigir la mirada cap al meu acompanyant.

—Doncs, miri Sr. Woodcourt —s'havia fixat com jo l'anomenava—, ara ens dirigim al proper carrer. Sóc l'inspector Bucket.

Sense fer cas de les meves protestes, el Sr. Woodcourt s'havia tret corrents la capa i me la posava damunt l'espatlla.

—Una bona idea —va dir el Sr. Bucket ajudant-lo—. Una idea excel·lent.

—Puc venir amb vostè?

No em va quedar clar si amb mi o bé amb el meu acompanyant.

—Vaja, per Déu! —va exclamar el Sr. Bucket prenent la iniciativa— I tant que sí.

Tot això ens ocupà només un instant; després, abrigada amb la capa, m'escortaren l'un a cada banda.

—Acabo de deixar en Richard —va dir el Sr. Woodcourt—. Li he fet companyia des de les deu d'anit.

—Oh Senyor, està malalt?

—No, no, cregui'm, no ho està, però no acaba d'estar bé del tot. Estava abatut i dèbil —sap prou bé que de vegades es queda molt preocupat i aclaparat— i l'Ada, és clar, em va enviar a buscar; quan vaig arribar a casa vaig trobar el missatge i vaig anar-hi de seguida. Bé! Després d'una estona en Richard es va reviscolar tant, i l'Ada estava tan contenta i tan convençuda que

era gràcies a mi –tot i que Déu sap que hi vaig tenir ben poc a veure–, que em vaig quedar amb ell fins després d’algunes hores d’haver-se quedat profundament adormit. Tan adormit com ara deu estar ella, espero!

La manera amistosa i familiar com em parlava d’ells, l’autèntic afecte que els professava, la confiança i l’agraïment que sabia que li tenia l’Ada i el consol que li reportava, tot això, per mi, era indestruable de la promesa que m’havia fet. Que ingrata que hauria estat si hagués oblidat els mots que em digué, commogut com estava de veure el canvi de la meva aparença: “L’accepto com un deure, com un deure sagrat!”

Estàvem tombant cap a un altre carrer estret.

—Sr. Woodcourt –va dir el Sr. Bucket, que l’havia estat observant atentament durant el trajecte–, les nostres indagacions ens duen a un paperaire judicial de per aquí, un tal Sr. Snagsby. Vaja, vostè el coneix, oi? –era tan perspicaç que se n’havia adonat al moment.

—Sí, el conec una mica, el vaig venir a veure aquí mateix.

—De veritat, senyor? –va dir el Sr. Bucket– Doncs permeti’m que el deixi un moment amb la senyoreta Summerson, mentre me’n vaig a dir-li un parell de mots.

Darrere nostre hi havia el darrer policia amb qui havia parlat. No em vaig adonar de la seva presència fins que quan vaig dir que havia sentit que algú plorava intervingué:

—No s’alarmi, senyoreta. És la minyona dels Snagsby.

—Bé, sap –digué el Sr. Bucket–, la noia té atacs i aquesta nit els ha tinguts ben forts. Això em suposa una gran contrarietat perquè volia que la noia em facilités certa informació, i d’alguna manera caldrà que recuperi els sentits.

—De totes maneres, Sr. Bucket, no estarien desperts si no hagués estat per ella –va dir l’altre home–. Li han durat ben bé tota la nit, senyor.

—Bé, té raó –va contestar–. El meu fanal s’ha consumit. Il·lumini’m un moment amb el seu.

Tot això passà en un tres i no res a un portal o dos de la casa on havia sentit plorar i somicar dèbilment. Dins el petit rodal de llum dirigit a propòsit, el Sr. Bucket es va atansar a la porta i hi va trucar. Després de trucar dos cops la porta s’obrí i hi entrà, i ens va deixar palplantats al carrer.

—Srta. Summerson –va dir el Sr. Woodcourt–, si no suposa immiscir-me en la seva intimitat, li pregaria que em permetés romandre vora seu.

—És molt amable –vaig contestar–. No voldria amagar-li cap secret si fos meu; si n’amago algun és d’algú altre.

—La comprenc perfectament. Confii en mi, només li faré companyia mentre no l’hagi de traïr.

—Confio en vostè sense reserves –vaig dir–. Sé prou bé i estic convençuda que compleix religiosament les promeses.

Després d'una estoneta tornà a aparèixer el petit rodal de llum i, a dins, el Sr. Bucket avançà cap a nosaltres amb posat decidit.

—Si us plau, Srta. Summerson –va dir–, entri a asseure's a la vora del foc. Sr. Woodcourt, segons que m'acabo d'assabentar és metge. Podria visitar aquesta noia i veure si pot fer alguna cosa perquè revingui? En algun lloc té una carta que necessito especialment. No és al seu bagul i crec que la deu dur a sobre, però està tan convulsa i enravenada que resulta difícil moure-la sense fer-li mal.

Vam entrar a la casa tots tres alhora; malgrat que era molt freda, al mateix temps feia sentor de resclosit per haver estat closa tota la nit. Al passadís, a continuació de la porta, hi havia un homenet de posat esporuguit amb bata grisa que feia l'efecte de tenir un temperament educat i que parlava amb timidesa.

—Si li sembla podem baixar cap a baix, Sr. Bucket –va dir–. La senyora excusarà la saleta de davant la cuina, és la que fem servir de sala d'estar entre setmana. La peça del darrere és la cambra de la Guster, i allà hi ha la pobra noia, afectada de convulsions esgarrifoses!

Vam baixar l'escala, seguits pel Sr. Snagsby, com de seguida em vaig assabentar que es deia l'homenet. A la saleta, asseguda vora el foc, hi havia la Sra. Snagsby amb els ulls envermellits i un posat molt seriós.

—Doneta meva –va dir el Sr. Snagsby, entrant rere nostre–, per un moment en el curs d'aquesta llarga nit deixem de banda –per dir-ho sense embuts, estimada– les hostilitats; aquí tens l'inspector Bucket, el Sr. Woodcourt i una senyora.

Es mostrà molt sorpresa, tenia tota la raó d'estar-ho, i fixà la mirada especialment en mi.

—Doneta meva –va dir el Sr. Snagsby, asseient-se al racó més allunyat, vora la porta, com si es prengués una llibertat–, no té res d'estrany que em vulguis preguntar per què l'inspector Bucket, el Sr. Woodcourt i una senyora ens visiten a aquestes hores al carrer Cursitor de Cook's Court. No ho sé. No en tinc la més mínima idea. I si de cas m'ho haguessin d'explicar, no ho entendria de cap de les maneres, i preferiria que no m'ho expliquessin.

L'home presentava un aspecte tan abatut, assegut aguantant-se el cap amb una mà, i em sentia tan poc benvinguda, que anava a oferir les meves disculpes quan el Sr. Bucket es féu càrrec de la situació.

—Sr. Snagsby –va dir–, ara el millor que pot fer és acompanyar el Sr. Woodcourt perquè pugui visitar la seva Guster...

—La meva Guster, Sr. Bucket! –exclamà el Sr. Snagsby– Vinga, senyor, vinga. Després també se m'inculparà d'això.

—I aguantar l'espelma –prosseguí el Sr. Bucket sense retractar-se– o aguantar-la a ella, o ajudar de la manera que se li demani. No hi ha ningú al món més adequat per fer-ho; perquè vostè, sap, és un home educat i afable i té la mena de cor que pot compadir-se dels altres. Sr. Woodcourt, tindrà

l'amabilitat d'anar-la a visitar i veure si pot aconseguir la carta i fer-me-la arribar tan aviat com pugui?

Quan hagueren sortit, el Sr. Bucket, sense deixar de parlar tota l'estona, em va fer asseure en un racó vora del foc i treure'm les sabates, que eren xopes, i les va posar ran del guarda foc per tal que s'eixuguessin.

—Senyoreta, no es deixi impressionar per la mirada poc hospitalària de la Sra. Snagsby aquí present, perquè també és víctima d'un malentès. Se n'adonà més aviat del que es pensa, una senyora com ella generalment benpensant, perquè jo li ho explicaré —llavors, dret vora la llar, amb el barret i la capa mullats a la mà, tot ell ben xop, es va girar cap a la Sra. Snagsby—. Miri, la primera cosa que li diré, com a dona casada que posseeix el que vostè mateixa anomenaria encants —ja sap: “Creieu-me, si tots aquests atractius i la resta”, coneix prou bé la cançó, perquè és inútil que em vulgui fer creure que no es fa amb la bona societat; encants, atractius, se n'adona?, que haurien de donar-li confiança en vostè mateixa—, és que vostè ho ha provocat.

La Sra. Snagsby feia l'efecte d'estar més aviat alarmada, es va distendre una mica i balbotejant va preguntar què volia dir el Sr. Bucket.

—Què vol dir el Sr. Bucket? —va repetir ell; jo m'adonava per la seva expressió que tota l'estona que parlava estava amb l'orella pendent de si es trobava la carta, fet que em tenia trasbalsada perquè sabia la importància que podria arribar a tenir— Li explicaré què vol dir, senyora. Vagi a veure una representació d'Otel·lo. Aquesta és la seva tragèdia.

La Sra. Snagsby preguntà deliberadament per què.

—Per què? —va dir el Sr. Bucket— Perquè acabarà igual, si no va amb compte. Fixi's, en aquest mateix moment que parlo, m'adono que no es pot treure del cap aquesta senyoreta. Cal que li digui qui és? Vinga, va, vostè és el que en diria una dona de talent, amb un enteniment que no li cap al cos, si hi pensa, i el llueix... i sap qui sóc, i es recorda d'on em va veure el darrer cop, i del que es va parlar en aquella reunió. Oi? Sí! Molt bé. Aquesta senyoreta és aquella.

Aleshores la Sra. Snagsby semblà entendre la referència millor que jo mateixa.

—I l'Empedreït —que vostè anomena Jo— estava ficat en el mateix assumpte i no en cap altre, i el copista judicial que coneixia estava ficat en el mateix assumpte i no en cap altre; i el seu marit, que no en sabia pas més que el besavi de vostè, estava ficat —gràcies al difunt Sr. Tulkinghorn, el seu millor client— en aquest mateix assumpte i no en cap altre, i tota aquella colla de gent estava ficada en aquest mateix assumpte i no en cap altre. I, malgrat això, una dona casada, amb els seus atractius, tanca els ulls —i també l'enginy— i es llança a picar amb la seva testa de formes delicades contra una paret. Vaja, m'avergonyeixo de vostè! —Jo esperava que a hores d'ara el Sr. Woodcourt hauria aconseguit la carta.

La Sra. Snagsby brandà el cap i es posà el mocador als ulls.

—Això és tot? —va dir el Sr. Bucket apassionadament— No. Fixi's què passa. Una altra persona ficada en aquest assumpte i no en cap altre, una persona en un estat deplorable, arriba aquí aquesta nit i vostè veu com parla amb la seva jove minyona i li dóna un escrit pel qual jo donaria un centenar de lliures. Què fa vostè? S'amaga i les observa i —sabent què li passa i que una fotesa ho pot desencadenar— es llança damunt aquesta jove minyona tan sobtadament i de tan mala manera que, per Déu, perd els sentits, i encara els té perduts, quan de les paraules d'aquesta noia hi va una vida!

Ho va dir amb tant de sentiment que, involuntàriament, em vaig estrènyer les mans i vaig sentir que la cambra s'apartava de mi. Però això es va aturar. El Sr. Woodcourt entrà, li lliurà un escrit i se'n tornà.

—Ara, Sra. Snagsby, l'única reparació que pot fer —va dir el Sr. Bucket, donant una ràpida ullada al paper— és permetre'm dir uns mots en privat a aquesta senyoreta. I si pot ser d'ajuda al cavaller que és a la cambra veïna, o se li acut alguna cosa apropiada per retornar la noia, faci-ho tan de pressa com pugui!

Ella se'n va anar al moment i ell tancà la porta.

—Bé, senyoreta, es troba tranquil·la i completament segura de vostè mateixa?

—Del tot —vaig dir.

—De qui és aquesta lletra?

Era de la meva mare. Escrita a llapis en un paper estripat i arrugat amb taques d'humitat. Doblegat matusserament com una carta, anava dirigit a mi a casa del meu tutor.

—Reconeix la mà —va dir—, i si se sent amb prou forces per llegir-me-la, faci-ho! Però no se'n deixi ni un mot.

Havia estat escrit per etapes, en diferents moments. Vaig llegir el que segueix:

“He vingut a la cabana amb dos propòsits. Primer, per si podia veure un altre cop aquella que tant estimo, només a veure-la, no a parlar amb ella ni a fer-li saber que jo era a prop. L'altre motiu era eludir la persecució i desaparèixer. Que no es culpi la mare per la part que hi ha pres. L'ajut que m'ha donat, me l'ha donat després d'assegurar-li fermament que era pel bé d'aquella que estimo tant. Ella recorda el fill que se li va morir. El consentiment dels homes, el vaig comprar; el seu, me'l va oferir voluntàriament.”

—“He vingut.” Ho va escriure —va dir el meu acompanyant— quan va descansar allí. Això confirma el que suposava. Tenia raó.

El que segueix fou escrit en un altre moment.

“He fet un llarg trajecte i de moltes hores, i sé que aviat moriré. Aquests carrers! No tinc cap altre desig sinó morir. Quan me’n vaig anar en tenia un de pitjor, però he evitat afegir aquesta culpa a la resta. El fred, la humitat i el cansament són causes suficients per explicar la meva mort, però encara que em facin patir, són unes altres causes, les que em duen cap a la mort. És just que tot el que m’havia sostingut s’hagi esvanit de sobte i que hagi de morir horroritzada i plena de remordiment.”

—Valor —va dir el Sr. Bucket—. Només queden uns quants mots.

Aquests també foren escrits en una altra ocasió. Pel que es veia, gairebé a les fosques.

“He fet tot el que he pogut per desaparèixer. Ben aviat se m’oblidarà, i així el deshonraré molt menys. No duc res al damunt que permeti identificar-me. Ara deixo aquest paper. Molts cops he pensat en el lloc on penso trobar el descans, si és que puc arribar tan lluny. Adéu. Perdó.”

El Sr. Bucket, aguantant-me amb el braç, em va fer tornar a seure amb suavitat.

—Animi’s! No es pensi que la tracto amb desconsideració, senyoreta, però tan aviat com s’hi vegi amb cor, posi’s les sabates i estigui a punt.

Vaig fer el que em demanava, però em vaig quedar allí una bona estona pregant per la meva desgraciada mare. Tots s’estaven ocupant de la pobra noia; vaig sentir com el Sr. Woodcourt els donava ordres i parlava amb ella sovint. Finalment va entrar amb el Sr. Bucket; va dir que com que era molt important adreçar-s’hi amb tendresa, creia que era millor que fos jo qui li demanés qualsevol informació que volguéssim obtenir. Estava segur que ara, si se la tranquil·litzava i no se l’alarmava, podria respondre les preguntes. El Sr. Bucket va dir que se li havia de preguntar com havia aconseguit la carta, què havia passat entre ella i la persona que li havia lliurat la carta, i on se n’havia anat aquella persona. Fent tants esforços com vaig poder per centrar-me en aquests punts, vaig entrar amb ells a la cambra veïna. El Sr. Woodcourt hauria desitjat quedar-se’n fora; però, com que li ho vaig demanar, hi entrà amb nosaltres.

La pobra noia seia a terra, on l’havien deixada. Ells es van quedar al voltant, però a una certa distància per tal que no li manqués l’aire. No era bonica i semblava dèbil i malalta, però feia una cara adolorida i bondadosa, si bé encara una mica extraviada. Jo em vaig agenollar a terra vora seu i vaig recolzar el seu caparró a la meva espatlla; llavors em va passar el braç pel coll i va esclatar a plorar.

—Pobra noieta –vaig dir, recolzant la cara al seu front; perquè naturalment jo també plorava i tremolava–, sembla cruel molestar-te just ara, però del que ens puguem assabentar d'aquesta carta depenen tantes coses que no podria explicar-te-les en una hora sencera.

Va començar afirmant planyívolament que no era la seva intenció causar cap mal, no era la seva intenció causar cap mal, Sra. Snagsby!

—Tots nosaltres n'estem segurs –vaig dir–. Però, si us plau, digues-me com l'has aconseguida.

—Sí, senyoreta, li vull dir la veritat. Diré la veritat, de debò, Sra. Snagsby.

—N'estic segura –vaig dir–. I com va ser?

—Havia sortit a fer un encàrrec, senyoreta –ja feia estona que s'havia fet fosc, molta estona– i tornant cap a casa em vaig trobar una persona d'aspecte vulgar, tota xopa i enfangada, que es mirava casa nostra. Quan es va adonar que m'acostava a la porta em va cridar i em va dir si vivia aquí; li vaig dir que sí i ella em va dir que només coneixia un lloc o dos de per aquí, però que s'havia extraviat i no podia trobar-los. Ai, què faré, què faré! Ells no em creuran! No em va dir res de dolent i jo no li vaig dir res de dolent, de debò, Sra. Snagsby!

Calgué que la mestressa la reconfortés, cosa que he de reconèixer que va fer amb una bona dosi de penediment, abans que fos capaç de prosseguir.

—Ella no podia trobar aquests llocs... –vaig dir.

—No! –exclamà la noia brandant el cap– No! No els podia trobar. I semblava tan dèbil, tan coixa i desgraciada, ai, feia tanta llàstima!, que si vostè, Sr. Snagsby, l'hagués vista, li hauria donat mitja corona, n'estic segura!

—Bé, Guster, noieta –va dir ell en un primer moment, sense saber gaire què dir–, crec que sí.

—I a més parlava tan bé –va dir la noia, mirant-me amb els ulls esbatanats– que feia trencar el cor. I llavors em va dir si sabia el camí del cementiri. I li vaig preguntar de quin cementiri. I em va dir del cementiri dels pobres. I llavors li vaig dir que jo havia estat una criatura pobra, i que això depenia de les parròquies. Però va dir que es referia a un cementiri de pobres no gaire lluny d'aquí, on hi havia un passadís cobert i un esglaó i un reixat de ferro.

Mentre la mirava i l'animava a prosseguir, em vaig adonar que el Sr. Bucket havia encaixat això amb una mirada d'inequívoca alarma.

—Ai Déu meu, ai Déu meu! –va exclamar la noia, estirant-se els cabells enrere amb les mans– Què faré, què faré! Ella volia dir el cementiri on van enterrar l'home que es va prendre la potinga de dormir... que vostè, Sr. Snagsby, quan va arribar a casa ens va explicar... que em va esgarriar tant, Sra. Snagsby. Oh, em tornen les esgarriances. Agafi'm!

—Ara estàs molt millor –vaig dir–. Si us plau, si us plau, continua!

—Sí, ho faré, ho faré! Però no s'enfadi amb mi, senyoreta, perquè he estat molt malalta.

Enfadar-me amb ella, pobrissona!

—Vinga! Ara continuo, ara continuo. Llavors em va dir si li podia explicar la manera de trobar-lo, i li vaig dir que sí i li ho vaig explicar, i em va mirar amb uns ulls com si gairebé fos cega, i tota ella trontollava. I llavors es va treure la carta i me la va ensenyar, i va dir que si l'anava a tirar a correus s'esborraria i no en farien cas i no l'enviarien, i si voldria fer-ho en lloc d'ella i enviar-la, i que el missatger, el pagarien a la casa. I llavors li vaig dir que sí, si no era fer cap mal, i va dir que no; cap mal. I llavors la vaig agafar i em va dir que no em podia donar res i li vaig dir que jo també era pobra i que, per tant, no volia res. I llavors em va dir que Déu et beneeixi! i se'n va anar.

—I se'n va anar...

—Sí —exclamà la noia avançant-se a la pregunta—, sí! Va agafar el camí que li havia dit. Després vaig entrar i la Sra. Snagsby em va venir des del darrere des de no sé on i em va agafar i em vaig espantar.

El Sr. Woodcourt la va separar amablement de mi. El Sr. Bucket m'abrigà ben bé i de seguida fórem al carrer. El Sr. Woodcourt dubtava, però li vaig dir: "Ara no em deixi!" I el Sr. Bucket afegí: "És millor que vingui amb nosaltres, podem necessitar-lo, no perdi temps!"

Tinc unes impressions molt i molt confuses d'aquella caminada. Recordo que ni era de nit ni era de dia; que despuntava el dia, però els fanals del carrer no eren apagats, que l'aiguaneu encara queia i que tots els carrers n'eren plens. Recordo unes quantes persones enfredorides que passaven pels carrers. Recordo les teulades xopes, les cunetes embussades i que sobreixien i reguerons d'aigua; els munts de glaç ennegrit i neu que haguérem de trepitjar; l'estretor dels carrerons per on passàvem. Alhora recordo que em feia l'efecte que aquella pobra noia encara m'explicava la seva història de manera clara i audible a l'orella, que podia notar com es recolzava al meu braç, que les embrutides façanes de les cases agafaven aspecte humà i em miraven, que em semblava que al meu cap, o al cel, s'obrien i es tancaven grans comportes d'aigua, i que les coses irreals agafaven més cos que no pas les reals.

Per fi ens vam aturar sota un fosc i miserable passadís cobert on cremava una llàntia damunt d'un reixat de ferro, i on la feble llum del dia s'esforçava per entrar-hi. El reixat era clos. Més enllà hi havia el cementiri; un lloc espantós on la nit s'anava alçant lentament, però on vaig poder entreveure munts de pedres i tombes violades, encerclades per casotes immundes amb uns quants llums somorts a les finestres i parets que supuraven una humitat espessa com d'una malaltia. A l'esglaó del reixat, xop de l'horrible humitat d'un lloc així, que traspuava i esquitxava a tot arreu, hi vaig veure, amb un crit de llàstima i horror, una dona ajaguda... la Jenny, la mare de la criatura que s'havia mort.

Em vaig posar a córrer, però em van aturar, i el Sr. Woodcourt, amb la màxima vehemència, fins i tot amb llàgrimes, em va suplicar que, abans que m'hi acostés, escoltés un moment què deia el Sr. Bucket. Crec que ho vaig

sentir. Ho vaig sentir, n'estic segura.

—Srta. Summerson, si reflexiona un moment m'entendrà. Elles es van canviar la roba a la cabana.

Elles es van canviar la roba a la cabana. Podia repetir els mots mentalment, i sabia què significaven en conjunt, però no els trobava cap significat afegit en cap altre context.

—I l'una va tornar –va dir el Sr. Bucket– i l'altra va seguir. I la que va seguir només ho va fer una estona, com abans havien convingut, per tal de despistar, i després va girar cua i va tornar a casa camps a través. Pensi-hi un moment!

També em podia repetir mentalment això, però no em feia gens ni mica la idea de què podia significar. Veia davant meu, ajaguda a l'esglaó, la mare de la criatura morta. Jeia allí, amb un braç enroscat en una barra del reixat, i feia l'efecte de voler abraçar-lo. Jeia allí, aquella que feia tan poca estona que havia parlat amb la meva mare. Allí jeia, una criatura dissortada, exànime, al ras. Ella que havia dut la carta de la meva mare, la que em podia donar l'única pista d'on era la meva mare; ella que ens havia de guiar per rescatar i salvar la que havíem seguit fins tan lluny, i que havia arribat a aquest estat a causa d'alguns tractes relacionats amb la meva mare que no em podia afigurar, i que potser a hores d'ara fos més enllà del nostre abast i ajuda; jeia allí i m'aturaven! Vaig veure, però no vaig entendre, l'expressió solemne i compungida de la cara del Sr. Woodcourt. Vaig veure, però no vaig entendre, que tocava a l'altre al pit per fer-lo enrere. El vaig veure dret amb el cap descobert a l'aire lacerant, en senyal de reverència envers alguna cosa. Però el significat de tot això, se m'escapava.

Fins i tot vaig sentir que deien entre ells:

—Ha d'anar-hi?

—És millor que hi vagi. Les seves mans han de ser les primeres que la toquin. Hi tenen més dret que no les nostres.

Vaig continuar fins al reixat i em vaig ajupir. Vaig alçar aquell cap feixuc, vaig enretirar a una banda aquella llarga i humida cabellera i vaig tombar aquell rostre. I era la meva mare, glaçada i morta.